

Lääkkeiden luovutus terveydenhuoltoon kuuluville tiloille

Helsinki 2006

Lääkkeiden luovutus terveydenhuoltoon kuuluville tiloille

Helsinki 2006

Maa- ja metsätalousministerille

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 4.9.2006 työryhmän pohtimaan ehdotuksia maa- ja metsätalousministeriön lääkkeiden käytöstä, luovutuksesta ja määräämisestä eläinlääkinnässä antaman asetuksen (23/EEO/2002) muuttamiseksi koskien lääkkeiden luovuttamista eläinten terveydenhuoltoon liittyneille tuotantotiloille.

Työryhmän tuli tehdä ehdotuksia lääkkeiden luovuttamisesta sekä luovuttamisen ehdoista ja edellytyksistä eläinten terveydenhuoltoon liittyneille tiloille. Tavoitteena oli pohtia terveydenhuoltoon käytäntöjä, joilla voidaan turvata eläinten asianmukainen lääkintä ja samalla varmistaa hallittu lääkkeiden käyttö eläinten lääkinnässä. Työryhmän ehdotukset huomioidaan soveltuvin osin yllä mainitun asetuksen uudistuksessa.

Työryhmän puheenjohtajaksi määrättiin eläinlääkintöneuvos Leena Räsänen maa- ja metsätalousministeriön elintarvike- ja terveysosastolta ja jäseniksi nimettiin eläinlääkintötarkastaja Jonna Kumpulainen Elintarviketurvallisuusvirastosta, kunnaneläinlääkäri Olli Soinin Suomen Eläinlääkäriliitto ry:stä, professori Outi Vainio Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisestä tiedekunnasta, puheenjohtaja Outi Hälli Tuotantoeläinlääkäriyhdistys ry:stä, kotieläinasiamies Vuokko Puurula Maa- ja metsätaloustuottajain keskusjärjestö MTK ry:stä, terveydenhuoltoeläinlääkäri Olli Ruoho ja hänen varajäsenekseen toiminnanjohtaja Pirjo Kortesianen Eläintautien torjuntayhdistys ETT:stä sekä terveydenhuoltoeläinlääkäri Mikko Kananen ETU-palveluista. Työryhmän sihteeriksi määrättiin ylitarkastaja Erkki Koskinen maa- ja metsätalousministeriön elintarvike- ja terveysosastolta. Työryhmä kuuli seuraavia asiantuntijoita: Hannu Taimen Maa- ja metsätaloustuottajain keskusjärjestö MTK ry, eläinlääkäri Katri Kaaro, Tiina Teperi-Saari Suomen Sikayrittäjät, eläinlääkäri Laila Rossow Elintarviketurvallisuusvirasto, kalatautien erikoistutkija Eija Rimaila-Pärnänen Elintarviketurvallisuusvirasto, eläinlääkäri Eeva Mustonen Helsingin Yliopisto, terveydenhuoltoeläinlääkäri Eija Kaukonen HK Ruokatalo Oy. Lisäksi työryhmä pyysi asiantuntijamielipiteitä lammastilaneuvoja Johanna Rautiaiselta, kunnaneläinlääkäri Ari-Matti Pyyhtiältä ja terveysvalvonnan johtaja Juha Keskitalolta. ETU-asiantuntijatyöryhmät ovat lisäksi avustaneet työryhmää.

Työryhmälle annettiin aikaa tehtävänsä suorittamiseen 31.12.2006 asti.

Työryhmä kokoontui viisi kertaa.

Työryhmä luovuttaa kunnioittaen yksimielisen muistionsa maa- ja metsätalousministeriölle.

Helsingissä 19. päivänä joulukuuta 2006

Leena Räsänen

Jonna Kumpulainen

Olli Soininen

Outi Vainio

Outi Hälli

Vuokko Puurula

Olli Ruoho

Mikko Kananen

Erkki Koskinen

1.	Johdanto	5
2.	Nykytila.....	6
2.1.	Yhteisölainsäädäntö	6
2.1.1.	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/82/EY (muutos 2004/28/EY) eläinlääkkeitä koskevista yhteisön säännöksistä (eläinlääkedirektiivi)	6
2.1.2.	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tiettyjen hormonaalista tai tyreostaattista vaikutusta omaavien aineiden ja beta-agonistien käytön kieltämisestä kotieläintuotannossa (96/22/EY, muutos 2003/74/EY; hormonikieltodirektiivi).....	7
2.1.3.	Neuvoston direktiivi elävissä eläimissä ja niistä saatavissa tuotteissa olevien tiettyjen aineiden ja niiden jäämien osalta suoritettavista tarkastustoimenpiteistä (96/23/EY; vierasainevalvontadirektiivi).....	7
2.1.4.	Neuvoston asetus yhteisön menettelystä eläinlääkejäämien enimmäismäärien vahvistamiseksi eläinperäisissä elintarvikkeissa (2377/90/ETY; MRL-asetus)	7
2.2.	Kansallinen lainsäädäntö.....	7
2.2.1.	Läkelaki (395/1987)	7
2.2.2.	Laki eläinten lääkitsemisestä (617/1997; lääkitsemislaki).....	8
2.2.3.	Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta (29/2000; ammattinharjoittamislaki)	8
2.2.4.	Elintarvikelaki (23/2006)	8
2.2.5.	Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävästä kirjanpidosta (13/EEO/2000 muutoksineen).....	9
2.2.6.	Maa- ja metsätalousministeriön päätös eräiden lääkeaineiden käytön kieltämisestä eläimille (743/1997, muutoksineen; lääkekieltopäätös).....	9
2.2.7.	Maa- ja metsätalousministeriön asetus lääkkeiden käytöstä, luovutuksesta ja määräämisestä eläinlääkinnässä (23/EEO/2002 muutoksineen; lääkitsemisasietus).....	9
2.3.	Eläinten terveydenhuolto Suomessa	10
2.4.	Lääkkeiden käyttö eläinlääkinnässä.....	13
2.4.1.	Käyttömäärät	13
2.4.2.	Lääkkeiden käytön ja luovutuksen valvonta.....	14
2.4.3.	Vierasainevalvonta.....	14
2.4.4.	Mikrobilääkeresistenssi.....	14
2.4.5.	Mikrobilääkesuosituksiset	15
3.	Muiden Euroopan yhteisön maiden käytännöt.....	15
4.	Voimassa olevan lainsäädännön ongelmakohdat.....	16
5.	Työryhmän ehdotukset lääkkeiden luovutuksesta vaikutuksineen	17
5.1.	Pistoksina annettavat tulehduskipulääkkeet.....	18
5.2.	Mikrobilääkkeet	19
5.3.	Rokotteet	21
5.4.	Prostaglandiinit	22
5.5.	Loislääkkeet	23
5.6.	Siipikarjan lääkitys.....	24
5.7.	Kalojen lääkitys.....	24
6.	Edellytykset tai ehdot lääkkeiden luovutukselle.....	24
6.1.	Terveydenhuoltosopimus ja -suunnitelma	24
6.2.	Lääkkeiden luovutuksen ja käytön dokumentointi	25
6.3.	Eläinlääkäriin käyntitiheydet tilalla ja käyntien sisältö	26
6.3.1.	Porsastuotanto- ja yhdistelmäsiikalat	26
6.3.2.	Lihasiikalat.....	26
6.3.3.	Lypsykarjatilat	26
6.3.4.	Emolehmätilat	26
6.3.5.	Vasikkakasvattamot	26

6.3.6.	Muut terveydenhuoltoon liittyneet tilat.....	27
6.4.	Lääkkeiden luovutus käytännössä.....	27
6.5.	Tuottajan koulutus lääkkeiden käyttöön ja käyttötarkoitusten tunnistamiseen	27
6.6.	Mikrobilääkkeiden luovuttamista koskevat erityiset ehdot	28
6.6.1.	Tilalla tunnetusti esiintyvä tauti.....	28
6.6.2.	Laboratoriomääritykset	28
6.6.3.	Mikrobilääkesuositusten noudattaminen	28
6.6.4.	Luovutettavien mikrobilääkkeiden määrä.....	28
6.7.	Valvonta.....	28
6.8.	Esteet luovuttamiselle	29
7.	Yhteenveto	29
8.	Sammandrag.....	29
9.	Summary	30

1. Johdanto

Maa- ja metsätalousministeriö antoi kolmen lain nojalla vuonna 2002 asetuksen lääkkeiden käytöstä, luovutuksesta ja määräämisestä eläinlääkinnässä (23/EEO/2002; lääkitsemisasetus). Lääkkeiden luovutusta koskevien säännösten antaminen perustuu lääkelain (395/1987) valtuuksiin. Eläinlääkärillä on lääkelain nojalla oikeus luovuttaa lääkkeitä eläinlääkintää varten. Lääkkeitä saa luovuttaa eläimen omistajalle tai haltijalle eläinlääkärin tutkittua eläimen tai hankittua muulla luotettavalla tavalla selvityksen lääkityksen tarpeellisuudesta. Lääkitsemisasetuksella on säädetty tarkemmin lääkkeiden luovutuksesta ja siihen liittyvistä rajoituksista.

Voimassa oleva lääkitsemisasetus on valmisteltu aikana, jolloin eläinten lääkintä oli vielä pitkälti yksittäisten eläinten sairauksien hoitoa. Järjestelmällinen eläinten terveydenhuolto oli Suomessa silloin vielä alkutekijöissään ja eläintenpitoyksiköiden koko oli suhteellisen pieni. Viime vuosien aikana Suomen eläintuotannossa on tapahtunut suuria rakenteellisia muutoksia, kun yksikkökoot ovat kasvaneet ja tuotanto on keskittynyt ja erikoistunut. Esimerkiksi sikatuotannossa on syntynyt yhtiömuotoista tuotantoa, jossa yhteen paikkaan on keskitetty esimerkiksi porsastuotanto ja toiseen lihasikojen kasvatus. Samoin naudanhoidon tuotannossa on aloitettu kolmivaihekasvatus, jossa lihaksi kasvatettavat naudat siirretään syntymätiloiltaan erikoistuneisiin vasikkakasvattamoihin ja sieltä mahdollisesti edelleen lihanautakasvattamoihin.

Eläinten terveydenhuolto Suomessa on käynnistynyt tuottajien, teollisuuden ja viranomaisten yhteistyönä. Terveydenhuoltojärjestelmiä on kehitetty sika-, lypsykarja-, lihanauta-, lihasiipikarja- ja munantuotantoon. Lisäksi järjestelmiä ollaan laajentamassa lampaisiin, poroihin, hevosiin sekä Suomessa uusiin tuotantoeläinlajeihin kuten laamat, alpakat, biisonit ja strutsit. Kalanviljelyssä on jo pitkään ollut käytössä viranomaisvetoinen kalaterveyspalvelu, jonka tavoitteena on ollut parantaa kalojen sairauksien diagnostiikkaa ja hoitoa.

Tuotantorakenteen muuttumisen ja terveydenhuollon myötä eläinten lääkintään kohdistuu uudenlaisia vaatimuksia, joihin voimassa oleva lääkitsemisasetus ei anna edellytyksiä vastata. Eläinlääkärin työ on yhä enenevässä määrin paitsi yksittäisen eläimen sairauksien hoitoa niin myös koko karjan terveydenhuolto ja lääkitysten kokonaisvaltaista hallintaa. Lisäksi suomalaisten tuottajien ammattitaito on kasvanut ja heidän edellytyksensä hoitaa eläinten sairauksia eläinlääkärin laatimien suunnitelmien ja ohjeiden mukaan on parantunut. Voimassa olevien lääkkeiden luovutusta koskevien säännösten mukaan eläinlääkäri voi luovuttaa lääkkeitä tilalla tunnetusti esiintyvien sairauksien hoitoon varalle vain tietyin ehdoin, jotka ovat osoittautuneet käytännön eläinlääkinnän kannalta liian tiukoiksi. Eläinlääkäri on kutsuttava paikalle antamaan lääkitys kullekin sairastuneelle eläinlääkärin hoitoon. Seurauksena saattaa olla hoidon aloittamisen viivästymistä ja hoitotuloksen heikentymistä, sairauksien hoidon kustannusten kohtuutonta kasvua ja mahdollisia eläinsuojeluongelmia, kun sairastunutta eläintä ei kustannussyistä enää lääkity. Voimassa olevat säännökset rajoittavat myös sairauksia ennaltaehkäisevien lääkkeiden sekä tuotannon hallintaan tarkoitettujen lääkkeiden luovuttamista. Lisäksi eläinlääkärien mahdollisuudet keskittyä karjatason ongelmien hoidon ja ennaltaehkäisyyn suunnitteluun ja toteutukseen heikkenevät työajan täytyessä akuuttien sairastapausten hoidosta. Eläinlääkärien hoitaessa yhä suurempien maantieteellisten alueiden eläinlääkintähuolto sairasmatkat pitenevät, jolloin eläinlääkärin työajasta yhä suurempi osa kuluu autolla ajamiseen. Sairaskäyntejä, joiden tarkoituksena käytännössä on käydä viemässä tarvittava lääke tilalle, ei pidetä kovin mielekkäänä. Vaihtoehtona on ollut se, että lääkkeiden luovutusta koskevia säännöksiä ei ole aina noudatettu. Tämä taas on aiheuttanut ristiriitatilanteita eläinlääkärien ja tuottajien välillä, kun osa eläinlääkäreistä noudattaa säännöksiä ja osa ei. Ongelmallisimpana voimassa olevien säännösten rajoitukset koetaan sika- ja naudantuotannossa.

2. Nykytila

Euroopan yhteisön lääkkeisiin liittyvän lainsäädännön tarkoituksena on varmistaa, että lääkkeiden teho, turvallisuus ja laatu on varmistettu kaikkialla yhteisössä yhtenäisesti. Lisäksi säädöksillä yritetään taata sekä lääkkeiden saatavuutta että tuotantoeläinten lääkitsemisen osalta varmistaa, ettei lääkkeistä jää eläimistä saataviin elintarvikkeisiin ihmisen terveydelle haitallisia jäämiä ja ettei eläimille käytetä kiellettyjä kasvu edistäviä lääkkeitä.

Lääkkeiden jakelusta säädetään pääsääntöisesti kansallisesti. Osittaista jakelun harmonisointia on saavutettu säätämällä esimerkiksi tuotantoeläinten lääkkeiden reseptipakollisuudesta sekä yhteisön keskitetyssä menettelyssä myyntiluvan saaneiden lääkkeiden myyntilupaehdoista. Lääkkeiden luovutuksesta eläinlääkäriltä eläimen omistajalle tai haltijalle säädetään edellä mainittuja seikkoja ja joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta ainoastaan kansallisella lainsäädännöllä.

2.1. Yhteisölainsäädäntö

2.1.1. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/82/EY (muutos 2004/28/EY) eläinlääkkeitä koskevista yhteisön säännöksistä (eläinlääkedirektiivi)

Eläinlääkedirektiivin tarkoituksena on ollut harmonisoida yhteisössä eläinlääkkeiden myyntilupiin liittyvät menettelyt niin, että lääkkeiden teho, turvallisuus ja laatu on varmistettu yhtenäisesti kaikkialla yhteisössä. Lääkkeiden myyntiluvat voivat olla yhteisön laajuisia tai kansallisia. Tuotantoeläimille tarkoitettujen lääkkeiden kohdalla on lisäksi varmistuttava siitä, ettei lääkkeistä jää ihmisen terveydelle haitallisia jäämiä eläimistä saataviin elintarvikkeisiin. Direktiivillä säädellään myös lääkkeiden myyntilupien ehtoja, kuten lääkkeistä annettavaa informaatiota, reseptipakollisuutta tai käyttöön liittyviä ehtoja. Käyttöehtona voidaan esimerkiksi rajata lääkkeen antaminen vain eläinlääkärin toimesta tapahtuvaksi. Tällainen ehto on tällä hetkellä yhdellä keskitetyn menettelyn kautta myyntiluvan saaneella eläinlääkevalmisteella. Lisäksi direktiivi säätelee lääkkeiden valmistusta, tuontia, eläinlääkkeiden hallussapitoa, tukku- ja vähittäiskauppaa ja toimittamista sekä edellä mainittuihin liittyvää lääkevalvontaa. Lisäksi direktiivin säännöksissä veloitetaan kaikkia eläinlääkkeitä luovuttavia pitämään kirjaa luovuttamistaan reseptilääkkeistä sekä tuotantoeläinten omistajia ja haltijoita pitämään kirjaa ostamistaan ja käyttämistään lääkkeistä. Kirjanpidossa on oltava päivämäärä, eläinlääkkeen nimi, määrä, lääkkeen toimittajan nimi ja osoite sekä hoidettujen eläinten yksilöinti. Kirjanpitoa on säilytettävä viisi vuotta lääkkityksestä.

Direktiivissä annetaan myös niin sanotut kaskadisäännökset, jotka mahdollistavat sen, että eläimelle voidaan antaa toiselle eläinlajille tai ihmiselle tai toiseen käyttötarkoitukseen hyväksytyä lääkettä, jos saatavilla ei ole kyseiselle eläinlajille tai kyseiseen käyttötarkoitukseen hyväksytyä eläinlääkevalmistetta. Tuotantoeläimille annettavien lääkeaineiden on kuitenkin oltava hyväksytyjä tuotantoeläimelle käytettäväksi asetuksen 2377/90 mukaisesti.

Direktiivin mukaan kaikki tuotantoeläimille tarkoitetut lääkkeet on siirrettävä vuonna 2007 reseptipakollisiksi lukuun ottamatta tietyt kriteerit täyttäviä valmisteita. Reseptipakollisuus tulee Suomessa laajenemaan tuotantoeläinten loislääkevalmisteisiin ja mahdollisesti ulkoisesti käytettäviin mikrobilääkevalmisteisiin. Tuottaja saa reseptilääkkeitä joko apteekista eläinlääkärin lääkemääräyksellä tai suoraan hoitavalta eläinlääkäriltä.

- 2.1.2. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tiettyjen hormonaalista tai tyreostaattista vaikutusta omaavien aineiden ja beta-agonistien käytön kieltämisestä kotieläintuotannossa (96/22/EY, muutos 2003/74/EY; hormonikieltodirektiivi)

Hormonikieltodirektiivin säätämisen taustalla oli yhteisön ja USA:n ja Kanadan välinen kiista hormoneilla tuotetun lihan tuonnista yhteisön alueelle. Direktiivillä on kielletty stilbeenien, tyreostaattien, beta-agonistien, estrogeenien, androgeenien ja gestageenien käyttö tuotantoeläimille. Tuotantoeläinten lääkintään voidaan kuitenkin käyttää tiettyjä beta-agonisteja, estrogeeneja, androgeeneja ja gestageeneja direktiivissä säädetyillä rajauksilla. Suun kautta annettavia gestageeneja ja hevosille suun kautta annettavia beta-agonisteja voi direktiivin mukaan antaa muukin kuin eläinlääkäri, mutta muita kyseisiin aineryhmiin kuuluvia lääkkeitä saa eläimelle antaa vain eläinlääkäri. Eläinlääkäriin on pidettävä kirjaa aineiden käytöstä.

- 2.1.3. Neuvoston direktiivi elävissä eläimissä ja niistä saatavissa tuotteissa olevien tiettyjen aineiden ja niiden jäämien osalta suoritettavista tarkastustoimenpiteistä (96/23/EY; vierasainevalvontadirektiivi)

Vierasainevalvontadirektiivin nojalla valvotaan kiellettyjen lääkeaineiden käyttöä eläintuotannossa ja sallittujen lääkeaineiden sallittujen enimmäispitoisuuksien ylittäviä jäämiä eläimistä saatavissa elintarvikkeissa. Lisäksi sen nojalla valvotaan ympäristökemikaalien pitoisuuksia eläimistä saatavissa elintarvikkeissa. Näytteitä otetaan sekä alkutuotannosta että laitoksista kuten teurastamoilta, meijereistä, munanpakkaamoista ja kalanperkaamoista.

- 2.1.4. Neuvoston asetus yhteisön menettelystä eläinlääkejäämien enimmäismäärien vahvistamiseksi eläinperäisissä elintarvikkeissa (2377/90/ETY; MRL-asetus)

MRL-asetuksessa säädetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden suurimmista sallituista eläinlääkejäämäpitoisuuksista (MRL, maximum residue limit). Tuotantoeläimille saa käyttää vain sellaisia lääkeaineita, joiden ei ole jääminä todettu aiheuttavan haittaa ihmisen terveydelle. Tällaisille lääkeaineille on vahvistettu suurin sallittu jäämäpitoisuus tai aineet on arvioitu niin turvallisiksi, ettei niille tarvitse asettaa suurinta sallittua jäämäpitoisuutta. Aineille, joiden on todettu aiheuttavan haittaa kuluttajalle minä tahansa pitoisuutena, ei suurinta sallittua jäämäpitoisuutta voida asettaa. Näiden aineiden käyttö tuotantoeläimille on kielletty. Myöskään aineita, joiden turvallisuutta jääminä ei ole arvioitu, ei saa käyttää tuotantoeläimille.

2.2. Kansallinen lainsäädäntö

2.2.1. Lääkelaki (395/1987)

Lääkelaisa säädetään kansallisesti muun muassa lääkkeiden valmistuksesta, maahantuonnista, jakelusta, myynti- ja muista kulutukseen luovuttamisluvista sekä näiden valvonnasta. Lääkkeiden myynti- tai muissa kulutukseen luovuttamisluvissa voi olla ehto, että lääke on saatavissa ainoastaan reseptillä tai lääkkeen voi antaa vain eläinlääkäri. Tällainen ehto on muun muassa eräiden eläinrokotteiden ja eläinten lopetusaineen myyntiluvassa. Myyntiluvan ehto rajoittaa lääkkeen luovuttamisen eläimen omistajalle tai haltijalle. Suomessa kansallisena myyntilupaviranomaisena toimii Lääkelaitos, joka myös valvoo lääkkeiden valmistusta, markkinointia sekä tukkukauppa- ja apteekkijakelua.

Eläinlääkäriin oikeus luovuttaa lääkkeitä eläinlääkintää varten perustuu lääkelakiin. Lain mukaan eläinlääkäriin on oikeus hankkia lääkkeitä lääketukku- tai apteekista. Eläinlääkäri saa luovuttaa lääkettä eläimen omistajalle tai haltijalle vain tutkittuaan eläimen tai hankittuaan muulla luo-

tettavalla tavalla selvityksen lääkityksen tarpeellisuudesta. Luovuttaa ei kuitenkaan saa alkoholipitoisia lääkkeitä, joita voidaan käyttää juopumistarkoituksiin eikä huumausaineita sisältäviä lääkkeitä. Luovutetusta lääkkeestä eläinlääkäri saa periä korkeintaan sen hinnan, minkä hän on lääkkeestä ja sen toimittamisesta suorittanut. Maa- ja metsätalousministeriö voi rajoittaa sellaisen lääkkeen luovutusta eläimen omistajalle tai haltijalle, josta voi aiheutua merkittävää haittaa eläimille, ihmisille tai ympäristölle tai muuta merkittävää haittaa.

Eläinlääkärin on annettava eläimen omistajalle tai haltijalle luovutettavan lääkkeen käyttöohje. Lisäksi eläinlääkärin on lain mukaan pidettävä kirjaa hankkimistaan ja luovuttamistaan lääkkeistä.

Eläinlääkärien lääkkeiden luovutuksen valvonta kuuluu Elintarviketurvallisuusvirastolle ja lääninhallituksille. Menettelystä eläinlääkärin rikkoessa oikeuttaan lääkkeiden hankkimiseen tai luovuttamiseen säädetään eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetussa laissa.

2.2.2. Laki eläinten lääkitsemisestä (617/1997; lääkitsemislaki)

Lääkitsemislain tarkoituksena on vähentää eläinten lääkitsemisestä ihmisille, eläimille ja ympäristölle aiheutuvia haittoja. Lääkkeitä ja muita eläinten käsittelyssä käytettäviä aineita on käytettävä niin, että ne edistävät eläimen terveyttä ja hyvinvointia. Lain nojalla maa- ja metsätalousministeriö voi muun muassa rajoittaa lääkkeiden käyttöä eläinten lääkinnässä, jos käyttö voi vaarantaa eläimistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuuden tai laadun tai aiheuttaa muuta merkittävää haittaa eläimille, ihmisille tai ympäristölle. Lääkettä ei lain mukaan myöskään saa käyttää eläinten kasvun tai tuotannon edistämiseen. Lain nojalla ministeriö voi säätää lääkittyjen eläinten tunnistamisesta, merkitsemisestä, varoaikojen noudattamisesta sekä lääkityksiä koskevien tietojen antamisesta ja kirjanpidosta.

Lääkkeiden käytön valvonnasta vastaavat Elintarviketurvallisuusvirasto ja lääninhallitukset.

2.2.3. Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta (29/2000; ammatinharjoittamislaki)

Eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetussa laissa säädetään, että vain lain mukaan eläinlääkäriammattia harjoittamaan oikeutettu henkilö saa päättää eläimen eläinlääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärityksestä ja tähän liittyvästä hoidosta ja lääkityksestä. Lain nojalla eläinlääkärillä on oikeus määrätä lääkkeitä eläinlääkinnällistä tai eläinlääketieteellistä tarkoitusta varten.

Lain mukaan eläinlääkäriammattin harjoittajan on laadittava ja säilytettävä tutkimiaan ja hoitamiin eläimiä koskevat potilasasiakirjat. Potilasasiakirjojen laatimisesta ja säilyttämisestä on säädetty tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Asetuksen mukaan potilaskortistoon on tehtävä merkinnät muun muassa eläinlääkärin tekemistä löydöksistä ja diagnooseista sekä hoidoista lääkityksineen.

Ammatinharjoittamislaki sisältää myös eläinlääkäriammattin harjoittajia koskevat kurinpito- ja rangaistussäännökset, joita voidaan soveltaa esimerkiksi rikkomuksiin lääkkeiden käytössä, määräämisessä, luovutuksessa tai hankkimisessa. Eläinlääkäriammattin harjoittajat laillistaa ja heitä valvoo Elintarviketurvallisuusvirasto.

2.2.4. Elintarvikelaki (23/2006)

Elintarvikelain tarkoituksena on muun muassa varmistaa elintarvikkeiden turvallisuus ja suojata kuluttajaa terveysvaaroilta. Lain nojalla on annettu säädökset elävien eläinten ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden vieraiden aineiden kuten lääkejäämien valvonnasta, näitä koskevista teurastettavien

eläinten mukana toimitettavista tiedoista sekä toimenpiteistä lihantarkastuksessa löydettyä yli sallittujen pitoisuuksien ylittäviä lääkeainejäämiä.

2.2.5. Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävästä kirjanpidosta (13/EEO/2000 muutoksineen)

Asetuksella annetaan säännökset eläinlääkediirektiivin ja eläinten hyvinvointia koskevien yhteisö-säännösten mukaisesta tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävästä kirjanpidosta. Asetuksen mukaan eläimen omistajan tai haltijan on pidettävä kirjaa sekä eläinlääkärin että omistajan itsensä tai muun henkilön tuotantoeläimille antamista lääkkeistä. Kirjanpitoon on merkittävä sekä lääkemääräystä edellyttävät lääkkeet ja itsehoitolääkkeet että lääkerehut.

Kirjanpidosta on käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen antopäivämäärä, lääkkeen nimi, lääkkeen määrä, lääkkeelle määrätty varoaika sekä lääkkeen myyjän nimi. Lääkkeen myyjällä tarkoitetaan esimerkiksi eläinlääkäriä tai apteekkia. Kirjanpitoa on säilytettävä viisi vuotta lääkityksestä.

2.2.6. Maa- ja metsätalousministeriön päätös eräiden lääkeaineiden käytön kieltämisestä eläimille (743/1997, muutoksineen; lääkekieltopäätös)

Päätöksellä säädetään kansallisesti hormonikieltodirektiivin mukaisten kasvua edistävien lääkeaineiden käytön kielloista ja rajoituksista. Päätöksellä kielletään myös MRL-asetuksen liitteessä IV lueteltujen lääkeaineiden käyttö tuotantoeläimille. Näille aineille ei voida haitallisuutensa vuoksi vahvistaa suurinta sallittua enimmäisjäämäpitoisuutta eläimistä saatavissa elintarvikkeissa. Päätöksellä on myös kansallisesti rajoitettu eräiden ihmisten vakavien infektioiden hoitoon tarkoitettujen mikrobilääkeaineiden käyttöä eläinten lääkinnässä.

2.2.7. Maa- ja metsätalousministeriön asetus lääkkeiden käytöstä, luovutuksesta ja määräämisestä eläinlääkinnässä (23/EEO/2002 muutoksineen; lääkitsemisasetus)

Lääkitsemisasetuksella annetaan tarkemmat säännökset lääkkeiden käytöstä eläimille sekä eläinlääkärien suorittamasta lääkkeiden luovutuksesta ja määräämisestä. Lääkkeiden luovutusosoikeutta on tarkoitettu käytettäväksi ensisijaisesti silloin, kun eläin tarvitsee hoitoa eläinlääkärin suorittaman tutkimuksen tai käsittelyn jälkeen. Ilman eläinlääkärin tutkimista lääke voidaan luovuttaa vain, jos eläinlääkäri tuntee hyvin eläimen tai eläintenpitoyksikön tai niistä tehtyjen tutkimusten tulokset. Lääkkeet on pääsääntöisesti luovutettava eläintenpitoyksikössä.

Muissa säädöksissä käytöltään rajoitettuja lääkkeitä ei saa luovuttaa. Eläinlääkäri ei myöskään saa luovuttaa pääasiallisesti keskushermostoon vaikuttavia lääkkeitä, injektiona annettavia kortikosteroideja eikä injektiona annettavia beta-agonisteja. Suun kautta annettavia beta-agonisteja saa luovuttaa hevosten ja suun kautta annettavia gestageeneja hevosten ja sikojen lääkintään, jos eläinlääkäri on itse tutkinut eläimen.

Prostaglandiineja saa luovuttaa yhden annoksen nautojen jatkohoitoon, kipu- ja kuumelääkkeitä saa luovuttaa yhden annoksen jatkohoitoon.

Injektiona annettavia reseptilääkkeitä eläinlääkäri saa luovuttaa vain itse tutkimiansa eläinten hoitoon tai jatkohoitoon. Varoajallisia reseptilääkkeitä ei saa luovuttaa eläimillä myöhemmin ilmenevien sairauksien hoitoon tai ehkäisemiseen. Poikkeuksena tilan eläinlääkinnästä vastaava eläinlääkäri voi luovuttaa varoajallisia ja injektiona annettavia reseptilääkkeitä silloin, kun kyseessä on tilalla tunnetusti esiintyvä eläintauti. Mikrobilääkkeitä saa kuitenkin luovuttaa vain lihasikojen ja

porsaiden yksittäisten niveltulehdus- ja hännänpurentatapausten hoitoa varten. Lääkkeitä saa luovuttaa korkeintaan kahden kuukauden tarvetta vastaavan määrän. Lääkkeiden varalle luovuttamisen edellytyksenä on, että eläinlääkäri käy sikalassa vähintään joka toinen kuukausi ja muulla tilalla vähintään neljä kertaa vuodessa. Lisäksi tilalla on oltava kirjallinen terveydenhuoltosopimus eläinlääkärin kanssa sekä kirjallinen terveydenhuoltosuunnitelma. Tilalla on lisäksi oltava lääkkeiden säilytykseen soveltuvat tilat ja kirjanpito saaduista ja käytetyistä lääkkeistä. Eläimen omistajalla tai haltijalla on oltavat riittävät tiedot ja kyvyt sairauksien toteamiseen ja lääkitsemiseen. Asetuksessa on myös tarkempia säännöksiä terveydenhuoltosopimuksen, -suunnitelman ja -käyntien sisällöstä. Jos ehtoja ei noudateta, ei eläinlääkäri saa luovuttaa mikrobilääkkeitä varalle.

Luovutettavien lääkkeiden valinnassa on käytettävä apuna laboratoriotutkimuksia. Lääkkeiden luovutuksessa on lisäksi noudatettava lääkkeen myynti- tai muussa kulutukseen luovuttamisluvassa annettuja rajoituksia sekä lääkityksistä annettuja suosituksia.

Eläinrokotteita saa luovuttaa yksittäisten eläinten tehosterokotuksiin, jos rokotuksesta ei tarvita eläinlääkärintodistusta tai jos rokote ei sisällä eläviä viruksia tai ole rabies-rokote. Poikkeuksena on turkistarhoille ja siipikarjatiloilta saanut luovuttaa rokotteita myös ensimmäistä rokotuskertaa varten ja myös eläviä rokotteita. Muutakin kuin tehosterokotusta varten rokotteita saa luovuttaa myös sikaloille ja kalanviljelylaitoksille, joissa rokotetaan suuria eläinmääriä. Poikkeuksellisten luovutusten edellytyksenä on ollut, että eläinlääkäri käy sikalassa vähintään neljä kertaa vuodessa ja muilla tiloilla vähintään kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi luovutuksen edellytyksenä ovat rokottajan riittävät tiedot ja kyvyt, kirjanpito rokotuksista ja rokotteiden säilyttämiseen soveltuvat tilat.

Asetuksella säädetään myös eläinlääkärin lääkekirjanpidoista mukaan lukien lääkkeiden hankkimista ja luovuttamista koskeva kirjanpito sekä tietojen antamisesta tuotantoeläimille annetuista ja luovutetuista lääkkeistä.

2.3. Eläinten terveydenhuolto Suomessa

Maa- ja metsätalousministeriö asetti vuonna 1999 työryhmän selvittämään tuotantoeläinten terveydenhuollon järjestämistä tuottajien, elinkeinon ja viranomaisten yhteistyönä. Työryhmän ehdotusten pohjalta käynnistettiin kansallinen eläinten terveydenhuollon (Eläinten terveydenhuolto, ETU) koordinaatio keväällä 2001 viranomaisten, tuottajajärjestöjen ja elintarviketeollisuuden yhteistyönä. Käytännön koordinaatio hoidetaan Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry:n ja Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran yhteistyönä siten, että molemmista organisaatiosta on nimetty eläinlääkärit koordinaattoreiksi. **Koordinaattorit** vastaavat ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmien hallinnoinnista sekä muista heille annetuista tehtävistä.

ETU-ohjausryhmä, jossa on mukana tuottajien, elintarviketeollisuuden, viranomaisten, opetuksen ja tutkimuksen sekä eläinlääkärien edustajat, päättää terveydenhuollon tuotantosektorikohtaisista tavoitteista, tekee kansalliseen tasoon liittyvät linjaukset ja päätökset sekä hyväksyy vuosittaisen toimintasuunnitelman. Eläinten terveydenhuollon Kansallinen taso koostuu yhdessä sovituista vapaaehtoisista terveydenhuollollisista toimenpiteistä, joista kaikki hyötyvät. Yhtenä tavoitteena on yhtenäistää ja päivittää kaikki lomakkeet, joita kansallisella tasolla terveydenhuoltotyössä tarvitaan.

Ohjausryhmän apuna toimii viisi asiantuntijatyöryhmää: sika-, lihasiipikarja-, munantuotanto-, lypsukarja- ja lihanautatyöryhmät. **ETU-asiantuntijatyöryhmät** laativat esitykset ohjausryhmän päättäväksi vuosittain sovittuun toimintasuunnitelman mukaisesti.

Terveydenhuollon merkitys tulee jatkossa selkeästi kasvamaan paitsi tuotannon tehostamisen välineenä, myös laadun tuottamisen ja varmistamisen yhtenä työkaluna.

Eläinten terveydenhuollon kansallinen visio on: ”Kansallisella yhteistyöllä toteutettu eläinten terveydenhuolto vahvistaa elintarvikkeiden turvallisuutta ja elintarviketalouden kannattavuutta. Terveet ja hyvinvoivat eläimet ovat Suomen elintarviketalouden kansainvälinen kilpailuetu.”

Eläinten terveydenhuolto on tärkeä osa kansallisen "pellolta pöytään" elintarviketuotannon laatustrategiaa. Terveydenhuollon toimintakenttä on laaja pitäen sisällään niin ennaltaehkäisevät terveydenhoidolliset kuin myös sairaudenhoidolliset toimet. Terveydenhuolto tilatasolla jakaantuu moneen eri osa-alueeseen. Elintarvikkeiden laadun kannalta merkittäviä ovat tilan eläinten terveystilanne, hygienia tai lääkkeiden käyttö. Nämä osa-alueet kiinnostavat kuluttajia, elintarviketeollisuutta ja viranomaisia, joita myös kansallinen elintarviketuotannon laatustrategia painottaa. Viranomaisen kannalta järjestelmällinen terveydenhuolto luo perustan säädösten noudattamiselle sekä antaa paremmat mahdollisuudet tarttuvien tautien epidemiologiselle seurannalle, lääkkeiden käyttötarpeen vähentämiselle, lääkkeiden käytön valvonnalle sekä eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi. Tietyt terveydenhuollon osa-alueet, kuten hedelmällisyyden hallinta, eivät suoraan vaikuta elintarvikkeiden laatuun, mutta ne voivat olla merkittäviä terveydenhuollon kehittämiskohteita tilan taloudellisen tuloksen kannalta.

Terveydenhuoltotyötä tehdään yksilö-, karja-, yhteisö- (esim. meijerit, teurastamot, munapakkaamot, kunnat jne.) sekä valtakunnan tasolla. Järjestelmällisen terveydenhuoltotyön perustana on tuottajan ja eläinlääkärin solmima terveydenhuoltosopimus, jossa sovitaan kirjallisesti terveydenhuoltotyön sisällöstä, tietojen käytöstä ja luovutuksesta.

Tällä hetkellä terveydenhuollon piirissä on 80 prosenttia sikaloista ja 90 prosenttia sianlihan tuotannosta. Vuoden 2007 loppuun mennessä tavoitteena on saada mukaan 50 prosenttia naudanlihan tuottajista ja 70 prosenttia naudanlihantuotannosta, 20 prosenttia lypsykarjatilastoista ja 50 prosenttia maidontuotannosta. Lihasiipikarjan ja munantuotannossa ei ole varsinaista terveydenhuoltoa. Lihasiipikarjatuotanto on Suomessa pääosin teurastamoiden ohjauksessa tapahtuvaa sopimustuotantoa. Kalojen terveystaloudellisuuden on solminut 60 prosenttia poikasia tuottavista kalanviljelylaitoksista ja 10 prosenttia ruokakalaa tuottavista laitoksista. Kalojen terveydenhuoltojärjestelmää aletaan kehittää 1.8.2008 alkaen sovellettavan kalatautidirektiivin vaatimusten mukaiseksi.

Kuluvalla vuosikymmenellä on erityisesti naudanlihantuotannon rakenne muuttunut oleellisesti. Tuotantoyksiköiden koko on kasvanut voimakkaasti kolmivaihekasvatuksen käyttöönoton myötä. Maitotilojen yksikkökoko on niin ikään selvästi kasvanut ja maassamme on useita yli sadan lehmän karjoja. Voimakkaimmin laajentavat tuotantoaan 50 – 100 lehmän karjat. Lypsyrobotteja on käytössä jo lähes 200 yksikköä.

Nautasektorin terveydenhuollon seurantarjestelmä Naseva julkistettiin elokuussa 2006. Käyttöönottokoulutus eläinlääkäreille, neuvojille ja muille sidosryhmille on parasta aikaa meneillään. Säännöllisessä eläinten terveydenhuollossa mukana olevat nautatilat ohjataan liittymään Nasevaan. Tavoitteena on, että järjestelmässä on vuoden 2007 loppuun mennessä mukana n. 2000 maidontuotanto- ja n. 4000 naudanlihantuotantotilaa. Jokaiselle tilalle tehdään vähintään yksi terveydenhuoltokäynti vuodessa. Järjestelmän avulla pystytään seuraamaan terveydenhuollon toteutumista, tilojen tautitilannetta sekä yhteisesti sovittujen eläinten terveydenhuollon kansallisen tason ehtojen täyttymistä myös muilta osin. Lääkekirjanpidon ja lääkkeiden käytön ajantasainen seuranta Naseva-järjestelmän kautta mahdollistuu, kun tietojen siirto eläinlääkäreiden tietojärjestelmistä toteutetaan.

Vuoden 2002 jälkeen sikatilojen terveydenhuollossa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Teurastamot ovat yhtenäistäneet terveystaloudellisuuden ns. terveydenhuollon kansalliseksi tasoksi ja noin 80

prosenttia sikaloista on mukana säännöllisessä terveydenhuoltotyössä. Sikaloiden terveystilaa huomioidaan eläinvirtojen logistiikassa. Tiloilta, joilla on tarttuvia sikatauteja, lähtöisin olevat eläimet ajetaan erikseen teurastamolle. Tarttuvien tautien jäljitys on tehokasta ja uustartuntojen esto onnistuu rekisterin avulla. Tarttuvien tautien saneeraaminen on edennyt niin, että kapi- ja dysenteriatapauksia esiintyy korkeintaan muutamia vuosittain. Porsasyskän hävittäminen on edennyt siten, että vuoden 2007 alussa jäljellä on noin kymmenen sikalaa, joilla ei ole saneeraussuunnitelmaa. Näillä toimenpiteillä on sikojen lääkitystarve saatu selvästi vähentymään. Etenkin massalääkitysten tarve on vähentynyt olennaisesti ja ne ovat poikkeustapauksia (lawsonia-, pilosikoliripulit ja hengitystietulehdukset). Sikaloiden lääkitystarpeet ovat nykyisin lähinnä pienten eläinmäärien lääkitysmistä tuotannon ongelmakohtiin ja ennaltaehkäisevään tuotannon hallintaan liittyen.

Sikaloiden terveydenhuollon toteutumista ja sikaloiden tautitilannetta seurataan sikaloiden terveydenhuollon seurantajärjestelmä Sikavan kautta. Rekisteriin kirjautuu vuosittain noin 10000 terveydenhuoltokäyntiä. Porsastuotantotiloille tehdään vuosittain vähintään neljä terveydenhuoltokäyntiä, lihasikaloihin yksi käynti kasvatuserää kohden.

Kansallisen terveydenhuollon sanastoa

Terveydenhuolto = Terveydenhuollolla tarkoitetaan ennaltaehkäiseviä terveyden- ja sairaudenhoidollisia toimenpiteitä eläimen, eläinyksikön, tai populaation terveydentilan parantamiseksi.

ETU = Kansallisen Eläinten Terveydenhuollon lyhenne, jota käytetään niissä toimissa, tilaisuuksissa ja asiapapereissa, joita koordinoidaan tämän yhteistyön kautta.

Terveydenhuollon kansallinen taso

- normisto, joka koostuu yhteisesti sovituista vapaaehtoisista terveydenhuollon toimenpiteistä (mm. säännölliset eläinlääkärin käynnit, taudit, joista tila on vapaa jne.); toimenpiteet tilalla toteutetaan yhteistyössä eläinlääkärin kanssa siten, että toimenpiteet dokumentoidaan
- kansallisen elintarviketuotannon laatustrategian mukaisesti osaltaan varmistaa ja parantaa elintarvikkeiden laatua ja parantaa kilpailukykyä
- ETU-ohjausryhmä tekee päätökset kansallisesta tasosta tuotantosektoreittain asiantuntijatyöryhmien antamien esitysten pohjalta

Terveydenhuollon kansalliset tavoitteet

- yleisiä tai erityisiä terveydenhuollollisia tavoitteita, joihin tuotannossa yhdessä pyritään kansallisen laatustrategian vahvistamiseksi
- ETU-ohjausryhmä tekee päätökset kansallisista tavoitteista tuotantosektoreittain asiantuntijatyöryhmien esitysten pohjalta.

Terveydenhuoltosopimus

- tuottajan ja eläinlääkärin välinen sopimus, jossa sovitaan esim. terveydenhuoltotyön sisällöstä, tilakäyntien määrästä ja tietojen käytöstä
- kansallisella tasolla ETU- ohjausryhmän hyväksymät sopimus pohjat

ETU- Terveydenhuollon vuosikäynti

= tilakäynti, jonka eläinlääkäri tekee th-sopimuksen mukaisesti vähintään kerran vuodessa sovittua tilakäyntilomaketta apuna käyttäen

- kattava kartoitus tilanteesta
- merkittävimmät tilan toimintaan vaikuttavat kriittiset pisteet käydään läpi

Terveydenhuollon seurantakäynti

- ei välttämättä niin laaja-alainen kuin edellinen
- yhteisesti hyväksyttyä seurantakäyntikaavaketta käyttäen
- seurataan th-suunnitelman toteutumista, tilalle luovutettujen lääkkeiden käyttöä ja tautitilannetta

Terveydenhuoltosuunnitelma

= terveydenhuoltokäynnin perusteella tehty lyhyt kirjallinen tiivistelmä karjan terveydentilasta ja sen kehittämiseksi suositelluista tärkeimmistä toimenpiteistä

- sisältää aikataulun toimenpiteille ja seurantakäynneille

Th-Tilakäyntilomake

= yhteisesti hyväksytty lomake, jota eläinlääkäri käyttää terveydenhuoltokäynnin apuna

- lomake takaa sen, että merkittävimmät kriittiset pisteet käydään tilalla läpi

Salmonellavalvontakäynti ja -lomake

= yhteisesti hyväksytty lomake, jota virkaeläinlääkäri käyttää salmonellavalvontaohjelman mukaisen käynnin apuna siipikarjatilalla

- käynti on toistaiseksi terveydenhuoltokäynnin vastine siipikarjatilalla

Kotieläintila on kansallisen Eläinten terveydenhuollon piirissä, kun tilalla on voimassa oleva terveydenhuoltosopimus, jonka puitteissa eläinlääkäri käy tilalla säännöllisesti.

Sikava = ETT ry:n alainen, teurastamoiden rahoittama järjestelmä, jonka tehtävänä on edistää kansallisen tason toteutumista suomalaisilla sikatiloilla sekä seurata, kehittää ja ylläpitää tietokantaa (Sikaloiden terveyslukuisteri) niistä sikatiloista, jotka ovat mukana kansallisessa Eläinten terveydenhuollossa.

Naseva = ETT ry:n alainen, teurastamoiden ja meijereiden rahoittama järjestelmä, jonka tehtävänä on edistää kansallisen tason toteutumista suomalaisilla nautatiloilla sekä seurata, kehittää ja ylläpitää tietokantaa (Nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä) niistä nautatiloista, jotka ovat mukana kansallisessa Eläinten terveydenhuollossa.

2.4. Lääkkeiden käyttö eläinlääkinnässä

2.4.1. Käyttömäärät

Lääkelaitos seuraa vuosittain eläinlääkkeiden myyntimääriä. Säännöllistä seurantaa on tehty lähinnä mikrobilääkkeiden kulutuksesta. Muiden lääkeryhmien osalta kulutusta on seurattu satunnaisesti tai tarpeen mukaan. Eläinlääkärien hankkimista ja määräämistä ihmisille hyväksytyistä lääkkeistä on tietoja kerätty satunnaisesti.

Mikrobilääkkeet

Eläimille hyväksytyjen mikrobilääkkeiden myyntimääriä on seurattu vuodesta 1995 alkaen. Vaikeasti aineen määränä laskettuna myytiin vuonna 1995 noin 18 tonnia eläinten mikrobilääkkeitä. Myyntimäärät laskivat hiljalleen vuoden 2000 noin 13 tonniin, missä ne ovat siitä lähtien pysyneet. Eläimille käytetään myös jonkin verran ihmisten mikrobilääkevalmisteita, jotka eivät näy näissä tilastoissa.

Yli puolet eläimille käytetyistä mikrobilääkeaineista on beetalaktaameja. Sulfonamidit ja tetrasykliinit ovat seuraavaksi eniten eläimille käytettyjä mikrobilääkeaineita. Fluorokinolonit ovat ihmisten infektioiden hoidossa tärkeitä mikrobilääkkeitä, joille bakteerit kehittävät nopeasti vastustuskyvyn. Niiden käyttö eläimille on lisääntynyt jonkin verran.

Mikrobilääkkeiden käyttö sekä lypsykauden aikana että umpeen laitettaessa annettavina utareensisäisinä lääkkeinä on vähentynyt. Injektiona annettavien mikrobilääkkeiden määrä sen sijaan on lisääntynyt. Näistä etenkin tetrasykliinien, aminopenisilliinien, makrolidien ja linkosamidien sekä

fluorokinolonien käyttömäärät ovat kasvaneet viime vuosina. Suun kautta annettavien mikrobilääkkeiden kokonaiskäyttömäärät ovat laskeneet hieman, mutta niissäkin tetrasykliinien, aminopenisilliinien ja pleuromutiliinien käyttö on lisääntynyt.

Käyttö eri eläinlajeille

Useita mikrobilääkevalmisteita voidaan käyttää useammalle kuin yhdelle eläinlajille. Käytön jakautumisesta eläinlajeittain ei tällä hetkellä saada tietoja helposti. Käytön jakaumaa on selvitetty eläinlääkäreille tehdyn kyselyn avulla vuonna 1999 ja uudelleen vuonna 2002. Jälkimmäisen selvityksen mukaan eläimille käytetyistä mikrobilääkkeistä käytettiin naudoille 60 prosenttia, sioille 15 prosenttia, koirille ja kissoille 13 prosenttia, hevosille 10 prosenttia ja turkiseläimille 2 prosenttia vaikuttavan aineen määrästä.

Muut lääkkeet

Muiden lääkkeiden osalta ei ole tehty säännöllistä kulutusseurantaa. Vuoden 1997 myyntiluvut on esitetty maa- ja metsätalousministeriön julkaisussa 2/2000 (Eläinten lääkityksen ympäristövaikutukset). Tämän jälkeen myyntimääriä on laskettu satunnaisesti erilaisista tarpeista. Loislääkkeitä käytettiin vuonna 2005 noin 885 kg vaikuttavaa ainetta ja hormoneja noin 40 kg vaikuttavaa ainetta. Loislääkkeistä yli 90 prosenttia käytettiin sioille tarkoitetuissa suun kautta tai ulkoisesti käytettävissä valmisteissa. Hormoneista noin 98 prosenttia myytiin naudoille hyväksytyissä paikallisissa progesteronivalmisteissa.

2.4.2. Lääkkeiden käytön ja luovutuksen valvonta

Läkelain mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto ja lääninhallitukset valvovat eläinlääkärien lääkkeiden luovuttamista. Käytännössä lääninhallitukset tarkastavat vuosittain tietyn määrän alueensa eläinlääkärien lääkekirjanpidoista. Lisäksi läänineläinlääkärit tarkastavat eläinlääkärien lääkekirjanpitoja ja lääkkeiden käyttöä, määräämistä, luovutusta ja hankkimista tarvittaessa epäilyn, kantelun tai muun syyn perusteella.

Ammatinharjoittamislain nojalla voidaan väärinkäytöstapauksessa rajoittaa eläinlääkäriin oikeutta käyttää, luovuttaa, määrätä tai hankkia lääkkeitä.

2.4.3. Vierasainevalvonta

Elintarviketurvallisuusvirasto vastaa eläimistä saatavien elintarvikkeiden vieraiden aineiden valvonnasta. Tiloilta elävistä eläimistä otetuista näytteistä tutkitaan kiellettyjä lääkeaineita. Lisäksi näytteitä otetaan lääkeainejäämien ja ympäristön kemikaalien tutkimiseksi muun muassa meijereistä, teurastamoilta, kalanperkaamoista sekä hunajan- ja munanpakkaamoista. Näytteitä ottavat myös kunnalliset elintarvikevalvontaviranomaiset ja läänineläinlääkärit. Maatiloilta tapahtuvan näytteenoton yhteydessä voidaan tarkastaa myös tilojen lääkekirjanpitoja ja lääkkeiden käyttöä.

2.4.4. Mikrobilääkeresistenssi

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti vuonna 1999 maa- ja metsätalousministeriön kanssa neuvoteltuaan työryhmän, jonka aiheena oli bakteerien lääkeresistenssin torjuminen ja mikrobilääkepolitiikan kehittäminen (STM:n työryhmämuistio 2000:4). Työryhmän tehtäväksi annettiin tarpeellisten selvitysten ja kehittämissuositusten tekeminen bakteerien lääkeresistenssin seurannasta, mikrobilääkkeiden kulutuksen ja myyntilupien seurannasta, käyttösuositusten valmistelusta, koulutuksesta ja tie-

dottamisesta sekä yhteistyörakenteista sosiaali- ja terveysministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalojen kesken.

Suomessa eläimistä ja eläimistä saatavista elintarvikkeista eristettyjen bakteerien resistenssiseuranta on alkanut vuonna 1983. Aluksi seurattiin salmonellojen resistenssiä. Myöhemmin seurannan piiriin tuli muita zoonoottisia bakteereita, eläimille tautia aiheuttavia bakteereita sekä eläinten normaali-flooraan kuuluvia indikaattoribakteereita. Kliinisessä eläinlääkärin työssä mikrobieristyksiä ja lääkeherkkyysmäärittämiä on käytetty jo pitkään apuna hoitopäätösten teossa.

Suomen resistenssitilanteesta julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1999 sosiaali- ja terveysministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteisjulkaisuna yhteenveto Finres 1999 - Antibioottiresistenssi Suomessa. Elintarviketurvallisuusviraston vetämä Finres-vet -työryhmä kokoaa edelleen vuosittain tiedot sekä eläimistä että eläimistä saatavista elintarvikkeista eristettyjen mikrobien lääke-resistenssistä sekä eläinten mikrobilääkkeiden käyttömääristä.

Suomen resistenssitilanne on moneen muuhun maahan verrattuna vielä hyvä, mutta viime vuosina myös eläimistä on eristetty mikrobilääkkeille erittäin vastustuskykyisiä mikrobeja kuten MRSA, MRSI ja ESBL. Lisäksi monien tavallisia eläintauteja aiheuttavien mikrobien herkkyys niiden hoitoon ensisijaisesti käytettäville lääkkeille on alentunut. Näin on käynyt etenkin utaretulehdus- ja sikojen ripulibakteereille sekä pieneläinten ihosairauksia aiheuttaville bakteereille.

Joissakin Euroopan maissa laajamittainen mikrobilääkkeiden käyttö eläintuotannossa on johtanut resistenttien bakteerien merkittävään lisääntymiseen. Esimerkiksi Hollannissa järjestelmällinen ennalta ehkäisevä tetrasykliinien käyttö sioille on aiheuttanut sen, että sioista noin 40 prosenttia on MRSA-kantajia ja myös sikoja hoitavat tuottajat ja eläinlääkärit ovat muuta väestöä merkittävästi useammin tämän bakteerin kantajia.

2.4.5. Mikrobilääkesuositukset

Maa- ja metsätalousministeriön asettama mikrobilääketyöryhmä antoi vuonna 1996 käyttöesimerkit mikrobilääketyksistä eläinten tärkeimpiin tulehdus- ja tartuntatauteihin. Ministeriö asetti vuonna 2002 työryhmän, jonka tehtävänä oli päivittää edellä mainitut käyttöesimerkit ja antaa ne suosituksina (työryhmämuistio MMM 2003:9). Tarkempia tietoja suositusten noudattamisesta ei ole.

Työryhmä ehdotti eläinten mikrobilääkehoitoon periaatteita, joiden tarkoituksena on varmistaa mikrobilääkkeiden hallittu käyttö. Lisäksi työryhmä antoi ehdotuksia bakteerien resistenssin ja mikrobilääkkeiden käytön seurannasta, terveydenhuoltotyöstä, koulutuksesta ja tiedottamisesta, vierasainevalvonnasta sekä suositusten päivittämisestä. Suositukset ehdotettiin päivitettäväksi vähintään kolmen vuoden välein ja annettaviksi Käypä hoito -suosituksina, joihin sisältyy myös lääkeannos ja hoidon kesto. Eläinlajikohtaisia suosituksia annettiin märehäntäjien, sikojen, hevosten, kalojen, siipikarjan, mehiläisten, koirien ja kissojen sekä turkiseläinten mikrobilääkehoidoista.

3. Muiden Euroopan yhteisön maiden käytännöt

Työryhmän työhön liittyen lähetettiin muihin yhteisön jäsenmaihin kirje, jossa kysyttiin muiden maiden käytäntöjä ja rajoituksia lääkkeiden luovutuksessa tiloille. Vastaukset saatiin Belgiasta, Irlannilta, Italiasta, Itävallalta, Kreikalta, Latvialta, Liettualta, Luxemburgilta, Ruotsilta, Saksalta, Slovakiasta, Slovenialta, Yhdistyneeltä Kuningaskunnalta ja Viroilta.

Terveydenhuoltojärjestelmä, jossa eläinlääkäri ja tila tekevät kirjallisen sopimuksen, on Belgiassa, Irlannissa, Itävallassa ja Ruotsissa. Eläinlääkäri voi näissä maissa luovuttaa tai määrätä sopimuksen

tehneille tiloille lääkkeitä vapaammin kuin muille tiloille. Ilman sopimusta lääkkeitä saa vain eläinlääkärin tutkiman eläimen hoitoon tai jatkohoitoon. Vapaampi luovutus sisältää muun muassa mikrobilääkkeitä, tulehduskipulääkkeitä, immunologisia valmisteita ja prostaglandiineja. Belgiassa tilalla on käytävä vähintään kahden kuukauden, Irlannissa vuoden, Itävallassa yhden kuukauden ja Ruotsissa viidestä kahdeksaan viikon välein.

Irlannissa ja Yhdistyneessä Kuningaskunnassa reseptilääkkeitä saa ainoastaan määrätä, mutta lääkemääräyksen voi toimittaa myös eläinlääkäri itse. Yhdistyneessä Kuningaskunnassa eläinlääkäri saa määrätä eläimen omistajalle kaikkia sellaisia lääkkeitä, joiden käyttöä ei ole yhteisöläinsäädännön nojalla rajattu vain eläinlääkärin käyttöön. Luxemburgissa eläinlääkäri saa luovuttaa muita kuin yhteisöläinsäädännön rajoittamia lääkkeitä tiloille, joiden eläimet ovat hänen hoidossaan ilman tapauskohtaista diagnoosia.

Latviassa on käytössä vielä järjestelmä, jossa eläinlääkäri on tilan palveluksessa ja tila saa lääkkeet eläinlääkärin tilauksen ja viranomaisen luvan perusteella. Liettuassa eläimen omistaja saa lääkkeitä ainoastaan eläinlääkärin reseptillä joko lääketukusta tai eläinlääkeapteekista eläinlääkärin tekemän diagnoosin perusteella. Rokotteita ei voi määrätä. Italiassa, Saksassa, Slovakiassa, Sloveniassa ja Virossa eläinlääkäri saa määrätä ja luovuttaa lääkkeitä pääsääntöisesti vain tutkimiansa eläinten hoitoon tai jatkohoitoon omalla vastuullaan. Sloveniassa eläinten omistajat eivät itse anna esimerkiksi prostaglandiineja eivätkä parenteraalisia tai intravaginaalisia lääkkeitä. Virossa luovuttaa ei saa ollenkaan muun muassa immunologisia valmisteita ja prostaglandiineja.

4. Voimassa olevan lainsäädännön ongelmakohdat

Voimassa oleva lääkkeiden luovutusta koskeva kansallinen lainsäädäntö on laadittu yksilölääkintää varten. Suomalaisessa eläintuotannossa on tapahtunut viime vuosina suuri rakennemuutos ja perheviljelmien sijasta yhä suurempi osa tuotannosta tapahtuu tänä päivänä suurilla erikoistuneilla tiloilla. Näillä tiloilla eläinten sairastumisen hallinta edellyttää tilan eläinten terveyden- ja sairaudenhoidon kokonaisvaltaista hallintaa ja sairauksien ennaltaehkäisyä. Eläinlääkärin kutsuminen tilalle yksittäisen eläimen sairauden hoitoa ei aina ole taloudellisesti kannattavaa. Eläin voidaan kustannus- tai ajankäytöllisistä syistä jättää myös kokonaan hoitamatta. Lisäksi eläinlääkärien toiminta-alueen laajetessa voi eläinlääkärin odottaminen viivästyttää hoidon aloittamista, heikentää hoitotulosta ja aiheuttaa eläimille tarpeetonta kärsimystä. Hoidon viivästyminen tai hoitamatta jättäminen aiheuttaa tautipaineen kasvua, eläinten hyvinvointiongelmia ja taloudellisia tappioita. Nykytilan ongelmana pidetään myös sitä, että eläinlääkärin matkakulujen osuus tilojen eläinlääkinnän kustannuksista on hyvin korkea. Harvaan asutuilla alueilla eläimiä saatetaan mahdollisten uusintakäyntien välttämiseksi lääkkeitä varmuuden vuoksi. Lisäksi eläinlääkärin työtä ja aikaa kuluu rutiinidiagnoosien johdosta tehtyihin tilakäynteihin, joilla käytännössä viedään hoitoon tarvittava lääke tilalle, sen sijaan että työpanos voitaisiin ohjata terveydenhuoltotyöhön, sairauksien ennaltaehkäisyyn, lääkitysten suunnitteluun ja hoidettujen eläinten paranemisen seurantaan.

Voimassa olevien säännösten tiukat rajaukset aiheuttavat myös sen, että eläinlääkärit tulkitsevat niitä eri tavoin, jolloin myös eri eläinlääkärien hoitokäytännöt vaihtelevat suuresti. Eläinlääkärit noudattavat myös mikrobilääkesuosituksia hyvin eri tavoin.

Tuottajat ja eläinlääkärit kokevat ristiriitaiseksi sen, että säännöllinen terveydenhuoltotyö terveydenhuoltosopimuksineen ja dokumentointineen ei vaikuta lääkkeiden luovutuskäytäntöön.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan eläinlääkäri saa luovuttaa tilalle lääkkeitä pääasiassa hoitamiansa eläinten hoitoon tai jatkohoitoon. Pistoksina annettavia reseptilääkkeitä saa eläinlääkäri luovuttaa vain itse tutkimansa eläimen tai eläinryhmän hoitoa varten. Varoajallisia reseptilääkkeitä

ei saa luovuttaa myöhemmin ilmenevien sairauksien hoitoon tai ehkäisemiseen. Pistoksena annettavia kipu- ja kuumelääkkeitä saa luovuttaa yhden annoksen jatkohoitoon. Suun kautta annettavia valmisteita saa luovuttaa varalle. Näitä rajoituksia pidetään ongelmallisena, koska ne eivät käytännössä mahdollista sitä, että tilalle voisi jättää muita yleisesti eläinten terveyden- ja sairaudenhoidossa käytettäviä lääkkeitä kuin reseptivapaita loislääkkeitä sekä varoajattomia lääkkeitä kuten porsaiden rautavalmistetta.

Edellisestä poikkeuksena eläinlääkäri saa luovuttaa varoajallisia ja injektiona annettavia reseptilääkkeitä tilalla tunnetusti esiintyvän eläintaudin hoitoon, jos eläinlääkäri ja tila ovat solmineet kirjallisen terveydenhuoltosopimuksen. Lisäksi eläinlääkäriin on laadittava tilalle terveydenhuoltosuunnitelma ja käytävä tilalla säännöllisesti. Mikrobilääkkeitä saa kuitenkin luovuttaa vain lihasikojen ja porsaiden yksittäisten niveltulehdus- ja hännänpurentatapausten hoitoa varten enintään kahden kuukauden tarvetta vastaavan määrän. Mikrobilääkkeiden kohdalla rajaukset tiettyihin indikaatioihin koetaan ongelmallisena ja eläinlääkäriin ammattitaitoa väheksyvänä. Lisäksi voimassa olevan lainsäädännön säätelemiä tilakäyntien välejä pidetään epätarkoituksenmukaisina, koska niissä ei ole huomioitu tuotantokierron vaiheita eikä tilan eläinmäärää. Säästöstenmukaisina toteutetut käynnit saattavat ajoittua ajankohtiin, jolloin esimerkiksi sikalassa ei ole eläimiä. Säännösten mukaista raportointia terveydenhuoltosopimuksista ja -suunnitelmista lääninhallitukselle ei myöskään käytännössä ole aina tehty.

Rokotteita saa luovuttaa tiloille, joilla rokotetaan suuria määriä sikoja, siipikarjaa tai kaloja. Muutoin saa rokotteita luovuttaa vain yksittäisten eläinten tehosterokotuksiin silloin, kun rokotuksesta ei tarvita eläinlääkärintodistusta, rokote ei sisällä eläviä viruksia tai rokotteen antamista ei ole sen myyntiluvassa rajattu eläinlääkäriin tehtäväksi. Ongelmana koetaan, ettei rokotteita voi voimassa olevien säännösten mukaan luovuttaa nautojen sairauksien ennaltaehkäisyyn.

Ulkoisesti ja suun kautta annettavia reseptivapaita loislääkkeitä saa luovuttaa voimassa olevien säännösten mukaisesti, mutta varoajallisia reseptilöislääkkeitä on saanut luovuttaa säännösten sanamuotojen mukaan vain eläinlääkäriin todettua lääkityksen tarpeen. Loislääkitysten koetaan kuitenkin olevan osa suunnitelmallista ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa, johon säännöksen sanamuodot eivät salli lääkkeiden luovuttamista ilman todettua terveysongelmaa. Tuotantoeläinten loislääkkeiden muuttuminen reseptilääkkeiksi lisää tilojen tarvetta hankkia lääkkeitä suoraan eläinlääkäriltä.

Prostaglandiineja saa luovuttaa yhden annoksen nautaeläimen jatkohoitoon. Ongelmana pidetään sitä, ettei prostaglandiineja saa luovuttaa emakoiden porsimisten käynnistykseen.

Voimassa olevien säännösten mukaan saa emakoiden kiimojen sykronointiin luovuttaa suun kautta annettavia gestageeneja. Lisäksi oksitosiinia ja reseptivapaita pistoksina annettavia lääkkeitä ja ulkoisesti tai suun kautta annettavia loislääkkeitä sekä suun kautta annettavia kipulääkkeitä saa luovuttaa.

5. Työryhmän ehdotukset lääkkeiden luovutuksesta vaikutuksineen

Työryhmän ehdotukset koskevat ainoastaan terveydenhuoltoon liittyneitä tiloja. Muille tiloille ei lääkkeitä työryhmän ehdotusten mukaan saa luovuttaa voimassa olevia säännöksiä vapaammin. Työryhmän ehdotusten mukaan lääkkeiden voimassa olevia säännöksiä vapaampi luovutus palvelisi etenkin suurten tilojen eläinten hoitoa. Pienillä ja keskisuurilla tiloilla eläinten lääkintä olisi edelleen enimmäkseen yksilölääkintää. Kaikilla tiloilla olisi halutessaan mahdollisuus jatkaa nykyisenlaisen lääkitsemistävän noudattamista.

5.1. Pistoksina annettavat tulehduskipulääkkeet

Työryhmä katsoo, että kipulääkityksellä on nykypäivän eläinlääkinnässä keskeinen merkitys eläinten hyvinvoinnin kannalta.

Työryhmä ehdottaa, että lääkkeiden luovutusta koskevia säännöksiä muutettaisiin niin, että myös pistoksina annettavia tulehduskipulääkkeitä olisi mahdollista luovuttaa enemmän kuin voimassa olevien säännösten mukaista yhtä antokertaa vastaava määrä. Luovuttaa ei kuitenkaan saisi sellaisia tulehduskipulääkevalmisteita, jotka annetaan suonensisäisesti tai muulla sellaisella tavalla, joka edellyttää erityisiä tietoja tai taitoja. Osa pistoksina annettavista tulehduskipulääkkeistä on tarkoitettu annettaviksi yksinomaan suonensisäisesti. Eläimen omistajan tai haltijan ei voida edellyttää hallitsevan suonensisäisen annostelun tekniikkaa. Suonensisäiseen annosteluun liittyy riski lääkkeen joutumisesta suonen viereen tai laskimon sijasta valtimoon, mikä voi aiheuttaa eläimelle hengenvaarallisia seurauksia ja turhaa kipua eläimille.

Ehdotuksen oletetut hyödyt

Tulehduskipulääkkeitä annetaan eläimelle erilaisten tulehdusten aiheuttamien oireiden ja muiden kiputilojen lievittämiseksi sekä kuumeen laskemiseksi. Usein tulehduskipulääke annetaan tukihoidtona muun lääkeytyksen esimerkiksi mikrobilääkityksen lisäksi. Joissakin tapauksissa pelkkä tulehduskipulääke voi riittää hoidoksi ja mikrobilääkitystä ei tarvita ollenkaan. Sioille tulehduskipulääkkeitä annetaan useimmiten maitokuumeen hoitoon. Naudoilla niitä annetaan pääasiassa mikrobien aiheuttamien kuumeisten tulehdusten sekä tuki- ja liikuntaelinongelmien hoidossa. Tavallisin käyttöaihe on kuumeinen utaretulehdus tai poikimisen jälkeiset lihasrevähtymät. Kuumeisen tai vastahakoisen eläimen lääkitseminen suun kautta annettavilla valmisteilla voi olla haasteellista ja lääkkeen päätyminen eläimeen on varmempaa pistoksena annettuna. Lääkkeen antajan on luonnollisesti hallittava tavanomaisen lihaksensisäisen tai nahanalaisen pistoksen antotekniikka. Tulehduskipulääkkeiden väärinkäytön riskit eivät ole kovin suuret.

Ehdotuksen mahdolliset haitat

Tulehduskipulääkkeillä voidaan alentaa kuumetta ja lieventää muita tulehdusoireita. Niiden käyttö voi näin ollen lieventää paitsi tavanomaisten tulehdussairauksien oireita niin myös peittää vakavien tarttuvien eläintautien oireita.

Osa pistoksina annettavista tulehduskipulääkkeistä ovat paikallisesti lihakseen annettuna ärsyttäviä, jolloin eläimelle voi syntyä paikallinen kudosreaktio pistopaikkaan varsinkin, jos pistotekniikassa on puutteita.

Tulehduskipulääkkeet poistuvat elimistöstä pääasiassa munuaisten kautta erittymällä. Niiden antaminen eläimelle, jonka nestetasapaino on sairauden tai muusta syystä johtuvan juomattomuuden vuoksi huonontunut voi aiheuttaa munuaisvaurioita. Akuuteissa sairastapauksissa tätä riskiä ei yleensä ole.

Varoajallisten lääkkeiden kohdalla on aina lisäksi muistettava, että niistä voi jäädä jäämiä eläimestä saataviin elintarvikkeisiin. Suomessa markkinoilla olevien tulehduskipulääkkeiden varoajat vaihtelevat 0-28 vuorokauden välillä.

5.2. Mikrobilääkkeet

Nautojen lääkitys

Nautatuotanto jakautuu lääkitysten suhteen kahteen erilaiseen tuotantotyyppiin: lypsykarja- ja lihanautatuotantoon. Lisäksi nautapuolella karjakoko vaihtelee suuresti, mikä vaikuttaa sekä eläinten sairastuvuuteen, sairauksien hoitokäytäntöihin että eläinlääkärin käyntitiheyteen tilalla.

Utaretulehdukset ovat lypsykarjojen tavallisin mikrobilääkehoitoa vaativa sairaus. Utaretulehduksilla on merkittävä vaikutus lypsykarjanpidon taloudelliseen tuotokseen. Tulehdus muuttaa maidon koostumusta elintarvikkeeksi kelpaamattomaksi tai heikentää sen elintarvikelaatua. Lisäksi tulehdus vähentää lehmän tuotosta ja aiheuttaa lehmälle kipua. Tulehdusten hoito taas aiheuttaa lisäkustannuksia sekä itse hoito- että lääkekuluina, mutta myös lääkityksen varoajan takia menetetyin maidon vuoksi.

Utaretulehduksia esiintyy sekä akuutteina että kroonisina. Akuutteihin utaretulehduksiin liittyy usein maitomuutosten lisäksi yleisoireita kuten kuumetta ja syömättömyyttä. Kroonisissa tulehduksissa havaitaan muutoksia maidon solupitoisuudessa ja/tai aistittavissa ominaisuuksissa. Noin kolmasosaa lypsylehmistä lääkitään utaretulehduksen vuoksi vuosittain.

Utaretulehduksen aiheuttajamikrobi voidaan varmistaa ainoastaan laboratoriotutkimuksilla. Lääkkeellisen hoidon tulisi aina olla suunnattua aiheuttajamikrobin ja sen lääkeherkkyyden mukaan. Mikrobilääkkeiden lisäksi hoitona voidaan antaa akuuteissa tulehduksissa esimerkiksi tulehduskipulääkettä, oksitosiinia ja mahdollisesti nestehoitoa. Utaretulehdusten hoito olisi aina suunniteltava karjatasolla, jotta myös muut kuin lääkkeelliset keinot tulehdusten hallinnassa olisi pohdittu. Mikrobilääkkeitä voidaan antaa joko lypsykauden aikana tai lehmää umpeen laitettaessa. Molemmat lääkitykset tulisi toteuttaa lehmäkohtaisen suunnitelman mukaan.

Utaretulehdusten lisäksi yksittäisiä lehmiä lääkitään mikrobilääkkeillä muun muassa kohtu-, sorkka- ja keuhkotulehdusten vuoksi. Nämä hoidetaan aina eläinlääkärin tutkimuksen perusteella.

Lihanaudoilla merkittävin lääkitystarve aiheutuu vasikkakasvattamoiden hengitystietulehduksista. Hengitystietulehdukset ovat tyypillisiä monien syiden yhteisvaikutuksesta aiheutuvia sairauksia. Niiden aiheuttajamikrobit voivat olla viruksia, bakteereja ja mykoplasmoja sekä harvemmin sieniä. Olosuhteilla on merkittävä vaikutus sairauksien puhkeamiseen. Hengitystietulehduksia lääkitään tyypillisesti mikrobilääkkeillä ja tulehduskipulääkkeillä sekä mahdollisesti nestehoidolla. Mikrobilääkityksistä on todettu, että lääke on annettava mahdollisimman pian oireiden alettua, koska jopa tuntien viivästyminen hoidon aloittamisessa heikentää mikrobilääkkeiden tehoa. Tulehduskipulääkkeet toimivat tukihoitona, joka voi joissakin tapauksissa riittää yksinomaiseksikin hoidoksi.

Vasikoita lääkitään mikrobilääkkeillä myös napa-, nivel- ja sorkkavälin ajotulehdusten sekä ripulien vuoksi.

Sikojen lääkitys

Sioille mikrobilääkkeitä käytetään porsaiden ripulien ja nivel-, napa- ja hännänpurenasta aiheutuvien tulehdusten hoitoon. Lihasioilla niveltulehdukset sekä hännänpurenta aiheuttavat suurimman mikrobilääkitystarpeen. Emakoilla maitokuume on tavallisin syy mikrobilääkityksiin.

Työryhmä ehdottaa, että mikrobilääkkeiden luovuttamista varalle koskevista säännöksistä poistetaisiin tarkat indikaatiot ja eläinlajirajoitukset, koska lääkityksen tarpeen arviointi ja harkintavalta on kuitenkin aina hoitavalla eläinlääkärillä. Työryhmä ehdottaa, että nykyistä vapaammalle mikrobilääkkeiden luovutukselle annettaisiin kuitenkin mikrobilääkkeiden hallittuun käyttöön tähtäviä ehtoja, jotka on kuvattu seuraavassa kappaleessa tarkemmin.

Työryhmä katsoo, että lehmien utaretulehdukset voidaan hoitokäytäntöjen perusteella jakaa kolmeen eri ryhmään. 1) Ensimmäisen ryhmän muodostavat akuutit utaretulehdukset, joissa lehmällä on yleisoireita kuten kuumetta ja syömättömyyttä. Työryhmä katsoo, että näiden hoito edellyttää aina eläinlääkärin käyntiä tilalla. 2) Toisen ryhmän muodostavat kliinisesti havaittavat utaretulehdukset, joissa lehmällä ei ole yleisoireita. Oireina näissä on esimerkiksi aistittavat muutokset maidossa ja/tai kovettunut utareneljännes. **Työryhmä ehdottaa**, että näiden hoidon varalta tilalle voisi luovuttaa varalle mikrobilääkkeitä, jos terveydenhuoltosuunnitelmassa on tarkka kuvaus hoidoista, maidosta tehdään bakteriologinen diagnoosi ja eläinlääkäriin otetaan yhteyttä ennen hoidon aloittamista. 3) Kolmantena ryhmänä ovat subkliiniset utaretulehdukset. Näihin tarvittavat mikrobilääkkeet voidaan työryhmän mukaan hakea eläinlääkärin reseptin perusteella apteekista, ellei niitä hoideta tilakäynnin yhteydessä.

Ehdotuksen oletetut hyödyt

Tilalla tunnetusti esiintyvien eläintautien hoidon aloittaminen nopeutuisi ja hoidon kustannukset vähenisivät, jos tiloille olisi mahdollista luovuttaa mikrobilääkkeitä varalle nykyistä vapaammin. Hoidon nopealla aloittamisella on suuri merkitys hoidon onnistumiselle ja eläinten hyvinvoinnille joidenkin mikrobien aiheuttamien sairauksien hoidossa. Tällaisia ovat esimerkiksi vasikoiden hengitystietulehdukset, emakoiden maitokuume ja porsasripulit. Taloudellinen merkitys vapaammalla luovuttamisella saattaa olla myös lehmien utaretulehduksen sekä vasikoiden ja porsaiden nivel-, napa- ja hännänparentatulehdusten hoidossa.

Sellaisten kliinisten utaretulehdusten, joihin ei liity yleisoireita, hoito nopeutuisi ja hoitokustannukset vähenisivät, jos näihin olisi mahdollista luovuttaa lääkkeitä varalle. Työryhmä katsoo, että varalle luovuttamisessa tulisi kuitenkin olla varovainen, että tilalle jätettyjä lääkkeitä käytettäisiin vain niihin tarkoituksiin, mihin ne on luovutettu. Luovutettujen utaretulehduslääkkeiden valikoiman ja lääkemuuotojen tulee olla mikrobilääkesuosittelun mukaisia ja tilakohtaiset hoitokäytännöt tulee kuvata tarkasti terveydenhuoltosuunnitelmassa. Suunnitelman sisältöön ja sen noudattamisen valvontaan tulisi panostaa.

Ehdotuksen mahdolliset haitat

Mikrobilääkkeiden käyttö aiheuttaa vastustuskyvyn eli resistenssin kehittymistä käytetyille lääkkeille. Resistenssin kehittyminen on suorassa suhteessa käytettyihin lääkeaineisiin ja niiden käyttömääriin. Nykyistä vapaampi mikrobilääkkeiden luovutus eläimillä myöhemmin esiintyvien sairauksien hoidon varalle voi lisätä mikrobilääkkeiden käyttöä, kuten on tapahtunut esimerkiksi Tanskassa.

Vastustuskykyä aiheuttavat resistenssitekijät tai resistentit mikrobit voivat myös siirtyä eläimistä ihmisiin joko suoraan, eläimistä saatavien elintarvikkeiden välityksellä tai eläinten ympäristöstä. Resistenssin kehittyminen on erityisen haitallista silloin, kun ihmisten vakavien infektioiden hoitoon tarkoitetut lääkeaineet eivät enää tehoa näiden infektioiden taudinaiheuttajiin. Eläintuotannossa resistenssin kehittyminen lisää tuotantotappioita ja eläinten hyvinvointiongelmia. Resistenssin siirtyminen eläimistä niitä hoitaviin ihmisiin on myös todellinen ongelma ihmisten terveydenhoidossa maissa, joissa mikrobilääkkeitä käytetään eläimille paljon. Tuotantoeläimille käytössä olevien mikrobilääkkeiden valikoima on huomattavan paljon rajatumpi kuin ihmisten tai lemmikkieläinten joh-

tuen tuotantoeläinlääkkeiden tuotekehityksen kalleudesta ja mutkikkuudesta. Resistenssin kehittyminen kaventaa käytettävissä olevaa valikoimaa edelleen.

Mikrobilääkkeitä käytetään väärin silloin, kun niillä hoidetaan olosuhdeongelmista aiheutuvia sairauksia korjaamatta sairaudelle altistavia olosuhdetekijöitä. Eläinten joidenkin vakavien tarttuvien tautien oireet voivat muistuttaa tilalla tavanomaisesti esiintyviä sairauksia, jolloin lääkityksen aloittaminen tilalle varalle jätetyillä mikrobilääkkeillä voi hidastaa oikean diagnoosin tekoa ja aiheuttaa epidemian syntymisen. Muun muassa suu- ja sorkkataudin ensioireet voidaan sekoittaa esimerkiksi niveltulehduksiin.

Kolmas mikrobilääkkeiden käyttöön liittyvä ongelma ovat eläimistä saatavien elintarvikkeiden lääkejäämät. Vaikka vierasainevalvonnassa todetaan Suomessa hyvin vähän lääkejäämiä, valvonnan yleisin löydös Suomessa ovat mikrobilääkejäämät sekä eläinten lihassa ja muissa kudoksissa että maidossa. Jäämät voivat aiheuttaa sekä suoraa että välillistä haittaa elintarvikkeita nauttiville kuluttajille. Suora haitta voi olla esimerkiksi allerginen reaktio ja välillinen resistenssin kehittyminen. Lisäksi jäämät voivat pilata raaka-aineen käyttökelpoisuuden elintarviketeollisuuden fermentointiprosesseihin.

Suun kautta annettavien jauhemaisten mikrobilääkkeiden ongelmana voi olla lääkettä annostelevan tai rehuun sekoittavan henkilön altistuminen lääkepölylle. Samoin lääkettä annostelevan henkilön on noudatettava erityistä varovaisuutta myös esimerkiksi luoksena olevan lääkkeen käsittelyssä, jos hän on allerginen kyseiselle lääkkeelle. Lääkepölyn hengittäminen tai muu käsittely ilman asianmukaista suojautumista voi aiheuttaa paitsi allergisia oireita niin myös resistenssin kehittymistä.

Mikrobilääkkeiden eläinmääriin suhteutettu käyttö on lisääntynyt viime vuosina. Joidenkin resistenssin kehittymisen kannalta erityisen ongelmallisten lääkeaineiden kuten fluorokinolonien ja tetrasykliinien käyttömäärät ovat lisääntyneet.

Edellä mainituista syistä mikrobilääkkeiden käytön hallinnassa pitämiseen on panostettava erityisesti. Terveystieteiden tarkoituksena on vähentää eläinten sairastumista ja sitä kautta lääkkeiden käyttötarvetta sekä parantaa lääkitysten kohdentamista. Tästä syystä työryhmä ehdottaa seuraavassa kohdassa erityisiä ehtoja mikrobilääkkeiden nykyistä vapaammalle luovutukselle. Työryhmä pitää mikrobilääkkeiden vapaamman luovutuksen riskinä niiden käytön lisääntymistä ja sitä seuraavaa resistenssin kehittymistä sekä muita edellä mainittuja haittoja.

5.3. Rokotteet

Rokotuksilla voidaan ennaltaehkäistä tauteja ja näin ollen vähentää sairauksien hoidosta ja vähentyneestä tuotannosta aiheutuvia taloudellisia tappioita. Suomessa on vähän sellaisia tarttuvia eläintauteja, joita vastaan eläimiä rokotetaan. Sika-, siipikarja- ja kalantuotannossa on rutiininomaisessa käytössä useita rokotteita, joilla on saatu hallintaan useita kyseisille tuotantomuodoille tyypillisiä sairauksia. Nautatuotannossa rokotteet eivät ole aiemmin kuuluneet rutiinihoitoihin. Tällä hetkellä naudoille on Suomessa saatavissa rokotteita pälvilsiltaan ja hengitystietulehduksiin. Pälvisilсарokote on elävää heikennettyä pälvilsilсasientä sisältävä kylmäkuivattu rokote. Nautojen hengitystietulehduksiin on saatavissa uusia rokotteita. Nämä rokotteet eivät sisällä eläviä taudinaiheuttajia. Vasikoiden ripuleihin on lisäksi erityisluvalla saatavissa rokote. Erityislupa on rajattu tilakohtaiseksi rokotteeseen liittyvä BVD-riskin vuoksi.

Työryhmä ehdottaa, että vasikoiden hengitystieinfektioiden ennaltaehkäisyyn tarkoitettuja inaktivoituja rokotteita olisi mahdollista luovuttaa terveydenhuoltosuunnitelman mukaisesti rokotuksiin. Eläviä taudinaiheuttajia sisältäviä rokotteita ei työryhmän ehdotuksen mukaan saa luovuttaa varalle

lukuun ottamatta voimassa olevan lainsäädännön sallimia poikkeuksia siipikarjan ja turkiseläinten kohdalla.

Vasikoiden hengitystietulehdukset ovat lisääntyneet merkittävästi kolmivaihekasvatuksen myötä. Nämä tulehdukset ovat monisyytauteja, joissa olosuhteilla ja hyvällä tuotantotavalla on suuri merkitys eläinten terveyteen. Eläimiä sairastuu kuitenkin vaikka ennaltaehkäisystä huolehdittaisiin parhaan mukaan. Hengitystiesairauksilla on merkitystä sekä eläinten hyvinvoinnille että tuotannon taloudelliselle kannattavuudelle.

Hengitystietulehdusten aiheuttajina voivat olla monet eri mikrobit. Tavallisimpia viruksia ja bakteereita vastaan on markkinoilla uusia rokotteita, joilla on joillakin tiloilla saatu vähennettyä eläinten sairastumisriskiä.

Ehdotuksen oletetut hyödyt

Vasikoiden rokottaminen hengitystieinfektioita vastaan voi vähentää niiden sairastumista ja parantaa siten eläinten hyvinvointia ja tuotannon taloudellista tulosta. Inaktivoitujen rokotteiden kohdalla ei ole suurta riskiä niiden haittavaikutuksista tai väärinkäytöstä.

Ehdotuksen mahdolliset haitat

Rokottaminen ei poista sairauksia. Tilan, jolla esiintyy hengitystieinfektioita, on joka tapauksessa ryhdyttävä myös muihin toimiin eläinten olosuhteiden ja hoidon parantamiseksi. Rokotteet parantavat vastustuskykyä vain joillekin taudinaiheuttajille eivätkä parhaimmillaankaan hävitä sairauksia vaan ainoastaan vähentävät sairastumista.

5.4. Prostaglandiinit

Prostaglandiineja saa voimassa olevan lainsäädännön nojalla luovuttaa yhtä antokertaa vastaavan määrän eläinlääkäriin itse tutkimaan nautaeläimen jatkohoitoon. Tämä säännös kattaa käytännössä nautojen lääkinnän tarpeen.

Sikatuotannossa prostaglandiineja käytetään porsimisten käynnistämiseen.

Työryhmä ehdottaa, että prostaglandiinien luovuttaminen porsimisten käynnistämiseen sikatuotannossa sallittaisiin.

Ehdotuksen oletetut hyödyt

Nykyaikaisessa sikatuotannossa käytetään ryhmävieroitusta. Sairastumiset esimerkiksi porsasripuliin lisäävät mikrobilääkkeiden käyttötarvetta. Emakoiden samanaikainen porsiminen mahdollistaisi porsimisten tehokkaan valvonnan, mikä vähentää porsaskuolleisuutta. Suomessa on useisiin muihin maihin verrattuna korkea porsaskuolleisuus. Tällä hetkellä porsimisia voi jäädä valvomatta ilta- ja yöaikaan liian suurten työvoimakustannusten vuoksi. Porsimisten pitkäaikainen valvomattomuus on eläinsuojelullinen ongelma. Porsiminen voidaan käynnistää myös, jos emakko on kantanut normaalia pidempään ja porsaiden pelätään kasvavan niin isoiksi, että synnytyksessä on odotettavissa vaikeuksia. Porsimisten käynnistämisen avulla pystytään edelleen parantamaan monia hoitokäytäntöjä kuten olosuhdejärjestelyt ja pahnueiden tasaus, joilla on merkitystä paitsi tilan taloudelle myös porsaiden terveydelle.

Sikaloiden tuotantokierto on myös yleensä suunniteltu niin, että muita myöhemmin syntyneet porsaat on joka tapauksessa siirrettävä porsimisosastoilta pois samanaikaisesti aikaisemmin syntyneiden porsaiden kanssa. Siirto voi olla nuoremmille porsaille terveydellinen riskitekijä ja lisätä sairastuvuutta.

Ehdotuksen mahdolliset haitat

Porsiminen voidaan käynnistää, kun tiineys on kestänyt vähintään 113–115 vuorokautta. Tätä aikaisemmin porsaat syntyvät epäkypsinä eivätkä yleensä selviä hengissä. Porsiminen tapahtuu yleensä noin 1,5 vuorokauden kuluttua lääkkeen annosta, joten anto on ajoitettava niin, että porsimisia on mahdollista valvoa.

Prostaglandiinit ovat rasvaliukoisia aineita, jotka imeytyvät myös ihon läpi. Prostaglandiinien haittavaikutuksia ihmiselle ovat muun muassa keskenmenon aiheutuminen raskaana olevilla naisilla tai astmakohtauksen aiheutuminen hengitystievaivoista kärsivillä. Eläinlääkärin on kerrottava lääkkeen mahdollisista haittavaikutuksista etenkin raskaana oleville naisille ja hengitystievaivoista kärsiville sekä varmistettava, että eläimen omistajalla tai haltijalla on edellytykset käsitellä lääkettä ja antaa se eläimelle niin, ettei lääkettä joudu vahingossa ihmiseen. Eläinlääkärin on annettava eläimen omistajalle tai haltijalle lääkevalmisteen myyntiluvassa mainitut käyttäjäturvallisuutta ja varotoimenpiteitä koskevat tiedot aina lääkettä luovuttaessaan.

Prostaglandiinien käyttö porsimisten käynnistämiseen liittyy nykyaikaiseen sikojen tehotuotantoon, jossa sen pääasiallinen käyttötarkoitus on tuotannon hallinta. Tämä käyttötarkoitus voi luoda kuluttajalle tai eläinten hyvinvoinnista kiinnostuneelle kansalaiselle negatiivisen mielikuvan suomalaisesta sikatuotannosta ja sianlihasta.

5.5. Loislääkkeet

Loislääkkeitä käytetään ensisijaisesti ennaltaehkäisemään loisten aiheuttamia sairauksia ja tuotantotappioita. Niiden käytön tulisi tapahtua suunnitelmallisesti ja säännöllisesti, jotta niillä saataisiin paras mahdollinen vaikutus koko tuotantoketjuun. Loislääkkeiden käyttö lisää vastustuskyvyn syntymistä lääkkeille, mikä on huomioitava käyttöä suunniteltaessa.

Työryhmä ehdottaa, että säännökset muotoiltaisiin niin, että niissä huomioitaisiin loislääkitysten ennaltaehkäisevä ja suunnitelmallinen käyttö. Voimassa olevista säännöksistä saa sen vaikutelman, että loislääkkeitä voisi luovuttaa vasta, kun loiset aiheuttavat eläimille kliinisiä oireita. **Työryhmä ehdottaa**, että ulkoisesti ja suun kautta annettavia loislääkkeitä olisi mahdollista luovuttaa eläinten loisinfektioiden ennaltaehkäisyyn. Myös tällä hetkellä ilman reseptiä saatavissa olevat tuotantoeläinten loislääkkeet muuttunevat vuonna 2007 reseptilääkkeiksi, jolloin eläimen omistaja tai haltija voi saada niitä ainoastaan eläinlääkärin reseptillä apteekista tai suoraan eläinlääkäriltä. Apteekista hankitaan tällä hetkellä hyvin vähän tuotantoeläinten loislääkkeitä, joten on odotettavissa, että ne hankitaan jatkossakin pääasiassa eläinlääkäreiltä suoraan.

Työryhmän ehdotuksen mukaan vain eläinlääkäri saisi antaa injektiona annettavat loislääkkeet eikä niitä näin ollen saisi luovuttaa varalle. Injektiona annettavilla loislääkkeillä on tyypillisesti hyvin pitkät varoajat, ne ovat kudoksia ärsyttäviä ja väärin käytettynä voivat aiheuttaa jopa vakavia haittavaikutuksia eläimelle.

Ehdotuksen oletetut hyödyt

Eläimen omistaja tai haltija voisi antaa ulkoisesti tai suun kautta annettavat loislääkkeet eläimille silloin, kun se on tuotantovaiheen, olosuhteiden ja loisten elinkierron kannalta tarkoituksenmukaisinta. Suun kautta ja ulkoisesti annettavilla loislääkkeillä on kohtuullisen lyhyet varoajat, joten riski niiden jäämistä elintarvikkeissa on vähäinen.

Ehdotuksen mahdolliset haitat

Loislääkkeiden käyttö lisää niille vastustuskykyisten loisten kehittymistä. Resistenssin kehittymisen välttämiseksi loislääkkeiden käytön on tapahduttava suunnitelmallisesti ja loisten elinkierron kannalta tarkoituksenmukaisesti ajoitettuna.

Lääkittäessä eläimiä toisille eläinlajeille hyväksytyillä loislääkevalmisteilla, kuten lampaita hevosten valmisteilla on eläimen omistajaa tai haltijaa muistettava informoida kaskadisäännösten mukaisista varajoista.

5.6. Siipikarjan lääkitys

Siipikarjan lääkityksen osalta työryhmä pitää voimassa olevia lääkkeiden luovutusta koskevia säännöksiä riittävinä eikä tee niiden suhteen muutosehdotuksia. **Työryhmä ehdottaa** kuitenkin, että rokotteiden luovuttamisen edellytyksenä olisi voimassa oleva terveydenhuoltosopimus tai terveys-tarkkailuun kuuluminen.

5.7. Kalojen lääkitys

Kalojen lääkityksen osalta työryhmä pitää voimassa olevia lääkkeiden luovutusta koskevia säännöksiä riittävinä eikä tee niiden suhteen muutosehdotuksia.

6. Edellytykset tai ehdot lääkkeiden luovutukselle

Työryhmä ehdottaa, että voimassa olevia säännöksiä vapaamman lääkkeiden luovutuksen ehtoina ja edellytyksinä olisi seuraavia seikkoja:

6.1. Terveydenhuoltosopimus ja -suunnitelma

Tilalla, jolle luovutetaan lääkkeitä varalle, on oltava kirjallinen terveydenhuoltosopimus tuotantosuuntaan perehtyneen eläinlääkärin kanssa. Sopimuksessa on oltava kirjattuna eläimiin ja tuotantoon liittyvät perustiedot. Lisäksi sopimukseen liittyen on laadittava terveydenhuoltosuunnitelma, jossa kuvataan tilan eläinten sairastavuutta. Eläinlääkärin on laadittava suunnitelmaan kuvaus tilan eläinten sairauksia ennaltaehkäisevistä toiminnoista ja ennaltaehkäisevästä lääkityksestä kuten rokotuksista ja loishäädöistä. Lisäksi eläinlääkärin on laadittava suunnitelmaan kuvaus tilalla tunnetusti esiintyvien sairauksien hoidosta ja lääkityksistä riittävän yksityiskohtaisesti. Terveydenhuoltosuunnitelma on päivitettävä tarvittaessa, mutta vähintään kerran vuodessa. Terveydenhuoltosuunnitelmaan on kirjattava eläinlääkärin käyntien vähimmäismäärät ja ajankohdat.

Terveydenhuoltosuunnitelmasta on ilmevä, mihin tilalla toistuvasti esiintyviin sairauksiin ja minkä ehtojen toteutuessa tila saa lääkkeitä käyttää. Käytettävät lääkkeet, lääkeannokset ja muut tarvittavat hoitotoimenpiteet tulee kirjata ylös. Yhteydenpitokäytännöistä tulkinnanvaraisissa tapauksissa tulee sopia. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi lääkittyjen eläinten merkintäkäytännöt. Terveydenhuoltosuunnitelmassa on myös ohjeistettava kuhunkin tautiin liittyvä diagnostinen näytteiden otto,

mikäli se voidaan jättää tilanväen tehtäväksi. Lisäksi terveydenhuoltosuunnitelmassa on erityisesti tähdittävä sairauksien ehkäisyyn eikä pelkästään niiden oikeaan hoitoon. Sovitut ennaltaehkäisytoimenpiteet kirjataan terveydenhuoltosuunnitelmaan.

Tiloilla tulee myös olla nykyisenkaltainen mahdollisuus teettää terveydenhuoltokäynti vain kerran vuodessa ja käyttää eläinlääkärinä äkillisten sairauksien hoitoon tapauskohtaisesti. Erityisesti keskikokoista pienemmillä tiloilla tätä mallia suositellaan ensisijaisena. Kaikilla tiloilla ne sairaudet, joiden hoitoa ei ole kirjattu terveydenhuoltosuunnitelmaan, tulee hoitaa sairaskäynnillä tehdyn diagnoosin perusteella. Terveydenhuollosta ja suunnitelmallisesta lääkkeiden käytöstä huolimatta äkillisissä uudentyyppisissä sairastumisissa tilan tulee viipymättä käyttää eläinlääkärin asiantuntemusta.

6.2. Lääkkeiden luovutuksen ja käytön dokumentointi

Eläinlääkärillä on velvollisuus antaa kirjallinen selvitys luovuttamistaan lääkkeistä. Selvityksessä on oltava eläimen omistajan nimi, eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, luovutusajankohta ja -paikka, lääkkeiden nimet ja määrät, lääkkeille määrätty varoaika, lääkkeiden käyttötarkoitus ja käyttöohje, lääkkeiden hinnat eriteltyinä sekä eläinlääkärin nimi tai tunnusnumero. Eläinlääkärin on pidettävä kirjaa hankkimistaan ja luovuttamistaan lääkkeistä. Eläinlääkärin on myös ohjeistettava tuottajaa vanhentuneiden tai käyttämättä jääneiden lääkkeiden hävittämisessä.

Tuottajan on pidettävä säädösten edellyttämän kirjanpidon lisäksi kirjaa eläinlääkärin kullakin käyntikerralla luovuttamien lääkkeiden käytöstä. Kirjanpidosta on voitava helposti tarkistaa yhteenveto kunkin lääkkeen käytöstä ja jäljellä olevien lääkkeiden määrä.

Hyvä dokumentointi lääkkeiden käytöstä palvelee tilaa itseään, hoitavaa eläinlääkärinä, kansallista lääkkeiden käytön ja kulutuksen seurantaan sekä ketjuinformaatiota. Dokumentoinnissa korostuu jäljitettävyyden ja läpinäkyvyyden koko elintarvikeketjussa. Nautaterveydenhuollon seurantajärjestelmä Naseva tarjoaa mahdollisuuden lääkkeiden käytön seurantaan ja dokumentointiin.

Lakisääteisesti kirjattavien asioiden lisäksi terveydenhuollossa tulee huomioida seuraavaa:

Käytetyt lääkkeet pitää kirjata myös niin, että kirjanpidosta käy ilmi hoidettu ikäryhmä ja kuinka monta yksilöä on hoidettu (esim. lehmät, vasikat eri ikäryhmät). Tiedon pitää olla sellaisessa muodossa, että se palvelee ketjuinformaatiossa myös tarkastuseläinlääkärinä sekä nykyistä tarkempaa lääkkeiden kulutuksen seurantaan.

Eläinlääkäri kirjaa lääkkeiden luovutusta koskevat perustelut terveydenhuoltosuunnitelmalomakkeen kohtaan ”kehityskohteet” ja korjaavat toimenpiteet ja maininnat lääkkeiden luovutuksesta kohtaan ”toimenpidesuositus”.

Luovutetut lääkkeet ja niiden määrät kirjautuvat jatkossa eläinlääkäriohjelmistosta suoraan rekisteriin, kun yhteys eläinlääkäriohjelmistojen ja Nasevan tai Sikavan välillä valmistuu.

Tuottaja kirjaa luovutettujen lääkkeiden käytön siten, että se on osasto- tai yksilökohtaista.

Tilalla on kirjallinen kuvaus lääkittyjen eläinten merkitsemisestä.

Tilalla tehdään vuosittain tai tarvittaessa tiheämmin yhteenveto käytetyistä lääkkeistä.

Tuottaja pitää kirjaa diagnostisista laboratoriotutkimustuloksista sekä resistenssitutkimustuloksista.

Lääkekirjanpito, edellisellä käyntikerralla luovutettujen lääkkeiden käyttö ja lääkkeiden säilytys tarkastetaan aina terveydenhuoltokäynnin yhteydessä.

6.3. Eläinlääkäriin käyntitiheydet tilalla ja käyntien sisältö

Työryhmän ehdottaa, että eläinlääkärien vähimmäiskäyntitiheys tilalla määriteltäisiin sekä tuotantosuunnan että eläinmäärän mukaan. Lisäksi käynnit tulisi voida ajoittaa tarkoituksenmukaisesti tuotantovaiheisiin tai vuodenaikoihin. Käyntien määrää tulisi lisätä, jos tilalla ilmenee tarve tiheämmille käynneille. Lisäksi akuutit sairastapaukset, joiden hoidosta ei ole sovittu terveydenhuoltosuunnitelmassa, hoidettaisiin erillisillä käynneillä.

Terveydenhuoltokäynnillä tarkastetaan koko pitopaikka ja tehdään havainnot eläinten terveydentilasta. Lisäksi käydään läpi eläinten sairastavuus-, poisto-, kuolleisuus- ja lääkitystiedot sekä laboratoriomääritysten tulokset, teurastamoilta saadut eläinten lihantarkastustiedot, meijereiltä saadut tiedot maidontuotannosta sekä muut tiedot ja tulokset, joilla voi olla vaikutusta eläinten olosuhteisiin ja terveyteen.

Eläinlääkäri tarkastaa myös edellisillä käyntikerroilla annettujen jatkotoimien toteutumisen sekä määrää tai ehdottaa tarvittaessa uusia toimenpiteitä.

Sikatiiloille ehdotetaan seuraavia terveydenhuoltokäyntien määriä:

6.3.1. Porsastuotanto- ja yhdistelmäsiikalat

Alle 40 emakon tiloilla terveydenhuoltokäyntien vähimmäismäärä tulee olla neljä käyntiä vuodessa, 40–300 emakon sikaloissa kuusi käyntiä vuodessa ja yli 300 emakon sikaloissa 12 käyntiä vuodessa.

6.3.2. Lihasiikalat

Lihasiikaloissa terveydenhuoltokäyntien vähimmäismäärän tulee olla kerran kasvatuserää kohden tai neljä kertaa vuodessa.

Nautatiiloille ehdotetaan seuraavia terveydenhuoltokäyntien määriä:

6.3.3. Lypsykarjatilat

Yli sadan lehmän tilalla terveydenhuoltokäyntien vähimmäismäärän tulisi olla kerran kuukaudessa, 50–100 tilalla joka toinen kuukausi ja alle 50 lehmän tiloilla kolme kertaa vuodessa.

6.3.4. Emolehmätilat

Yli sadan emolehmän tiloilla tulisi käydä vähintään kolme kertaa vuodessa niin, että käynnit sovitaan tuotantorytmiin terveydenhuoltosuunnitelmaan kirjatusti sopivina ajankohtina. Alle sadan emolehmän tiloilla käynnit olisivat vähintään puolen vuoden välein.

6.3.5. Vasikkakasvattamot

Vasikkakasvattamoilla tulisi käydä kerran kasvatuserää kohden, mutta ainakin kerran kuudessa kuukaudessa.

6.3.6. Muut terveydenhuoltoon liittyneet tilat

Muilla tiloilla olisi käytävä vähintään puolen vuoden välein.

Silloin, kun tilalla on lääkitsemistä edellyttävä sairausongelma, on käyntimäärän oltava huomattavasti tiheämpi, esimerkiksi kaksinkertainen edellä ehdotettuihin. Sairausongelma tulee olla todennettavissa tilan sairauskirjanpidosta, josta käyvät ilmi sairastuneiden, sairauden takia poistettujen ja kuolleiden eläinten lukumäärät.

6.4. Lääkkeiden luovutus käytännössä

Lääkkeet on pääsääntöisesti luovutettava tilakäynnin yhteydessä. Lääkkeitä ei saa luovuttaa vastaanotolta tai muusta paikasta ilman, että tilakäynnillä tai laboratoriomääritysten perusteella on varmistettu lääkkeidenannon tarpeellisuudesta. Luovutus perustuu aina lääkkeitä luovuttavan eläinlääkärin tapauskohtaiseen harkintaan. Lääkkeitä ei saa luovuttaa jatkuvaan massahoitoon pitkillä käyntiväleillä. Suonensisäistä annostelua edellyttäviä lääkkeitä ei saa luovuttaa.

Määritellyillä vähimmäiskäyntimäärillä voidaan lääkkeitä jättää vain yksittäisille eläimille tai enintään 20 prosentille tietystä eläinryhmästä.

Lääkkeitä saa luovuttaa vain eläinlääkärin kyseisellä tilalla diagnosoimien ja yleisesti esiintyvien sairauksien hoitoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää sairauksien riittävään diagnostiikkaan. Mikäli jotakin sairautta esiintyy vuositasolla yli 10 prosentilla tietystä eläinryhmästä, tulee diagnoosi varmistaa tarvittavilla laboratorio- tai muilla tutkimuksilla.

Lääkkeitä saa luovuttaa vain terveydenhuoltokäynnillä tutkittujen ja sairastumisriskissä olevien eläinten hoitoon. Tutkimuksen tulee sisältää vähintään eläinten inspektion ja tuotantotietojen läpikäynnin. Luovutettuja lääkkeitä ei saa käyttää muille eläinryhmille ilman, että asiasta sovitaan eläinlääkärin kanssa.

6.5. Tuottajan koulutus lääkkeiden käyttöön ja käyttötarkoitusten tunnistamiseen

Lääkkeet luovuttava eläinlääkäri vastaa siitä, että tuottajalla tai tilan eläinten lääkityksestä vastaavalla henkilöllä on riittävät tiedot ja taidot käyttää lääkkeitä siten kuin eläinlääkäri on tarkoittanut. Eläinlääkärillä on myös velvollisuus ohjeistaa tuottaja tai muu vastuuhenkilö lääkkeiden oikeaan säilytykseen. Lisäksi eläinlääkäri ohjeistaa tuottajan tunnistamaan ne lääkitystä vaativat käyttötarkoitukset, joihin eläinlääkäri on lääkkeen luovuttanut. Eläinlääkärin on myös riittävässä määrin ohjeistettava tunnistamaan sellaisten sairauksien oireet, jolloin on syytä ennen lääkityksen aloittamista ottaa yhteyttä eläinlääkäriin.

Eläinlääkärin tuottajalle antaman opastuksen ja ohjeistuksen lisäksi tarvitaan kirjallista tuottajalle jaettavaa materiaalia lääkkeiden käytöstä ja säilytyksestä sekä eläinten sairauksista. Muun muassa Elintarviketurvallisuusvirasto tuottaa kirjallista ohjeistusta eläinten lääkitsemisestä.

Työryhmä katsoo, ettei erillisellä tuottajan suorittamalla "lääkityskoulutuksella" ja siitä mahdollisesti saatavalla todistuksella ole lisäarvoa lääkkeiden käytön hallinnassa, koska vastuu luovutettujen lääkkeiden oikeasta käytöstä on kuitenkin aina lääkkeet luovuttaneella eläinlääkärillä.

Muu tuottajalle suunnattu koulutus esimerkiksi eläinten sairauksista ja niiden hoidosta ja ennaltaehkäisystä on hyödyllistä yleisen eläinten hoidon kannalta, mutta se ei työryhmän mielestä voi olla oikeutus lääkkeiden nykyistä vapaammalle luovutukselle.

6.6. Mikrobilääkkeiden luovuttamista koskevat erityiset ehdot

6.6.1. Tilalla tunnetusti esiintyvä tauti

Lääkkeiden luovutus varalle koskee vain sellaisia sairauksia, joita hoitava eläinlääkäri tietää esiintyvän tilalla säännöllisesti. Tuottajalla on ennen lääkityksen aloittamista velvollisuus ottaa yhteyttä eläinlääkäriin, jos sairauden oireet tai kulku poikkeavat vähänkin tavanomaisista.

6.6.2. Laboratoriomääritykset

Mikrobilääkkeiden luovutuksen on perustuttava taudinaiheuttajien laboratorioeristykseen ja mikrobien herkkyysmäärityksiin. Herkkyysmäärityksiä on tehtävä säännöllisesti ja aina, jos käytetty lääke ei tehoa hoidettavaan sairauteen. Tiloilla, joilla erityisesti on tautiongelmia, tulee lääkeaineen sopivuus tarkistaa kerran vuodessa. Esimerkiksi jos vasikkakasvattamoissa tai emolehmätiloilla hoidetaan vuositasolla mikrobilääkkeillä yli 20 prosenttia vasikoista hengitystietulehdusten vuoksi, tulee näytteitä ottaa mikrobilääkeherkkyyden tarkistamiseksi vähintään kerran vuodessa.

Utaretulehdusdiagnoosit tulee aina varmentaa bakteriologisella tutkimuksella.

6.6.3. Mikrobilääkesuositusten noudattaminen

Luovutettavien lääkkeiden on oltava vallitsevien mikrobilääkesuositusten mukaisia. Fluorokinoloneja sekä uusia laajakirjoisia mikrobilääkkeitä ei saa luovuttaa varalle.

Eläinlääkäri saa luovuttaa yhtä käyttötarkoitusta varten vain yhtä lääkevalmistetta kerrallaan. Valmisteen vaihtamisen toiseen on perustuttava todettuun mikrobien herkkyystilanteen muuttumiseen tai muuhun eläinlääketieteellisesti perusteltavissa olevaan syyhyn.

6.6.4. Luovutettavien mikrobilääkkeiden määrä

Mikrobilääkkeitä ei saa luovuttaa varalle tarvetta suurempaa määrää. Tarve tulee arvioida tilan sairastavuustietojen ja aikaisemman lääkekäytön perusteella. Jos eläinyksikkökohtaisen tarpeen huomataan kasvaneen, on eläinlääkäriin selvitettävä tarpeen kasvun syitä ja käytävä tilalla vähimmäiskäyntimääriä tiheämmin, kunnes sairastavuus saadaan hallintaan.

6.7. Valvonta

Lääkkeiden luovutuksen väljentäminen edellyttää lääkkeiden käytön ja luovutuksen valvonnan tehostamista. Eläinlääkäri seuraa tilakäynneillä luovuttamiensa lääkkeiden käyttöä ja käyttömääriä. Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo sekä tilojen lääkkeiden käyttöä ja lääkekirjanpitoja että eläinlääkäriammattin harjoittajien lääkkeiden käyttöä, hankkimista, luovutusta ja eläinlääkäriin lääkekirjanpitoja. Tarkastukset tiloilla ja eläinlääkärien luona suorittaa lääninhallitus Eviran ohjeiden mukaan. Valvontaa on syytä kohdentaa niille tiloille, joille luovutetaan suuria määriä lääkkeitä tai joilla on havaittu esimerkiksi lääkkeiden käytön lisääntymistä tai mikrobien lääkeherkkyyden vähenemistä.

Lääninhallitus tai lääninhallituksen määräämä eläinlääkäri käy tiloilla ottamassa näytteitä kiellettyjen lääkeaineiden käytön valvomiseksi. Käynnin yhteydessä voidaan myös tarkastaa tilan lääkekirjanpito.

6.8. Esteet luovuttamiselle

Eläinlääkäri ei saa luovuttaa lääkkeitä tilalle, jos tila ei noudata terveydenhuoltosopimusta ja siihen liittyvää terveydenhuoltosuunnitelmaa, eläinlääkäriin ohjeita tai edellä mainittuja muita ehtoja. Eläinlääkäri voi perustellusti olla luovuttamatta lääkkeitä tilalle.

7. Yhteenveto

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään lääkkeiden käytöstä, luovutuksesta ja määräämisestä eläinlääkinnässä. Voimassa olevat lääkkeiden luovutusta eläinlääkäriltä tilalle koskevat säännökset koetaan etenkin sikojen ja nautojen hoidossa käytännössä liian rajoittaviksi. Työryhmä käsitteli säännösten ongelmakohtia ja ehdotuksia niiden muuttamiseksi eläinlajeittain sikojen, nautojen, kalojen, siipikarjan ja lampaiden kohdalla. Lisäksi keskustelua käytiin niiden eläinlajien lääkinnästä, joille ollaan kehittämässä terveydenhuoltajärjestelmiä. Työryhmän työhön liittyen tehtiin muille Euroopan yhteisön jäsenmaille kysely niiden käytännöistä lääkkeiden luovutuksessa.

Työryhmän ehdotukset lääkkeiden luovutuksen lieventämisestä koskevat vain niitä tiloja, jotka ovat liittyneet terveydenhuoltoon. Terveydenhuoltotyön tavoitteena on muun muassa lääkkeiden käyttötarpeen vähentäminen ja lääkkeiden hallittu käyttö. Lääkkeiden luovutus tilalla myöhemmin ilmenevien sairauksien hoitoa tai ennaltaehkäisyä varten tapahtuu aina tilan kanssa terveydenhuoltosopimuksen tehneen ja lääkkeitä tilalle luovuttavan eläinlääkäriin vastuulla. Tilan on noudatettava eläinlääkäriin tilalle laatimaa terveydenhuoltosuunnitelmaa ja eläinlääkäriin antamia ohjeita. Eläinlääkäri ei saa luovuttaa lääkkeitä, ellei terveydenhuoltosopimusta, -suunnitelmaa ja eläinlääkäriin ohjeita noudateta.

Ehdotukset liittyvät mikrobilääkkeiden, pistoksina annettavien tulehduskipulääkkeiden, rokotteiden, loislääkkeiden ja prostaglandiiniinien luovutukseen. Mikrobilääkkeiden kohdalla ehdotukset liittyvät liian tarkkojen käyttöaiheiden poistamiseen säädöksistä. Tulehduskipulääkkeiden kohdalla ehdotetaan mahdollisuutta luovuttaa myös pistoksina annettavia valmisteita. Rokotteiden suhteen ehdotetaan mahdollisuutta luovuttaa rokotteita myös nautojen sairauksien ennaltaehkäisyyn. Loislääkkeiden kohdalla ehdotetaan, että säännökset sallisivat ulkoisesti tai suun kautta annettavien valmisteiden luovuttamisen loisten häätöön. Prostaglandiineja ehdotetaan voitavan luovuttaa emakoiden porsimisten käynnistämiseen. Ehtoina ja edellytyksinä luovutukselle on terveydenhuoltoon kuulumisen lisäksi eläinlääkäriin säännölliset käynnit tilalla, lääkitysten dokumentointi ja dokumentoinnin tarkastus terveydenhuoltokäynneillä, laboratoriomääritykset, lääkkeen antajan riittävät tiedot ja taidot antaa ja säilyttää lääke ja tunnistaa lääkitystarpeet. Mikrobilääkkeiden kohdalla ehdotetaan lisäksi rajattavaksi luovutettavien lääkkeiden valikoimaa ja määrää. Lisäksi mikrobilääkkeiden luovutus edellyttää säännöllisiä mikrobieristyksiä ja herkkyysmäärityksiä.

8. Sammandrag

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet föreskrivs om användning, överlåtelse och förskrivning av läkemedel för behandling av djur. De gällande bestämmelserna om veterinärers överlåtelse av läkemedel till en produktionsenhet upplevs speciellt i fråga om behandlingen av svin och nötkreatur vara alltför begränsande. Arbetsgruppen behandlade problematiska punkter i bestämmelserna och förslag till ändring av dem enligt djurart i fråga om svin, nötkreatur, fisk, fjäderfä och får. Dessutom diskuterades medicineringen av dessa djurarter, för vilka hälso- och sjukvårdssystem som bäst utvecklas. I anslutning till arbetsgruppens arbete sändes till andra medlemsstater i Europeiska gemenskapen en förfrågan om vilken praxis de iakttar när det gäller överlåtelse av läkemedel.

Arbetsgruppens förslag om en förmildring av bestämmelserna om överlåtelse av läkemedel gäller bara de produktionsenheter som har anslutit sig till hälso- och sjukvårdssystemet. Hälso- och sjukvårdsarbetet syftar bl.a. till en minskad och kontrollerad användning av läkemedel. Ansvaret för överlåtelsen av läkemedel till produktionsenheten för behandling eller förebyggande av sjukdomar som senare yppar sig har alltid den veterinär som slutit sjuk- och hälsovårdsavtalet med enheten och som överlåter läkemedlen till enheten. Produktionsenheten skall iaktta den hälso- och sjukvårdsplan som veterinären gjort upp för enheten samt veterinärens anvisningar. Veterinären får inte överlåta läkemedel, om inte hälso- och sjukvårdsavtalet, hälso- och sjukvårdsplanen och veterinärens anvisningar iakttas.

Förslagen gäller överlåtelse av mikrobläkemedel, antiinflammatoriska läkemedel som ges som injektion, vaccin, antiparasitära läkemedel och prostaglandiner. Förslagen avseende mikrobläkemedel går ut på att alltför noggranna indikationer stryks ur bestämmelserna. När det gäller antiinflammatoriska läkemedel föreslås att det skall vara möjligt att också överlåta preparat som ges som injektioner. I fråga om vacciner föreslås att de skall kunna överlåtas för förebyggande av sjukdomar också hos nötkreatur. För antiparasitära läkemedels del föreslås att bestämmelserna skall tillåta överlåtelse av preparat som är avsedda för utvärtes bruk eller som intas via munnen för behandling av parasitangrepp. Prostaglandiner föreslås kunna överlåtas för igångsättning av grisning. Villkor och förutsättningar för en överlåtelse är förutom att produktionsenheten omfattas av sjuk- och hälsovårdssystemet dessutom regelbundna besök av en veterinär på enheten, dokumentering av medicineringen och kontroll av dokumenteringen under hälso- och sjukvårdsbesöken, laboratorieanalyser samt tillräcklig kunskap och tillräckliga färdigheter hos den som skall ge och förvara läkemedlet samt identifiera behovet av medicinering. I fråga om mikrobläkemedel föreslås dessutom att utbudet och mängden av de läkemedel som får överlåtas begränsas. Överlåtelsen av mikrobläkemedel förutsätter dessutom regelbundna mikrobisoleringar samt resistensbestämning.

9. Summary

The Decree of the Ministry of Agriculture and Forestry lays down provisions concerning the use, dispense, and prescription of veterinary medicines. The current provisions concerning the dispense of medicines by a veterinarian to the farm are perceived as too restrictive, especially as regards the keeping of pigs and bovines. The working group examined the problems in the current provisions and made proposals for amending these for different animal species, i.e. pigs, bovines, fish, poultry and sheep. One main issue was the medication of animal species for which animal healthcare systems are being developed. During the process an enquiry was made among the other EU Member States regarding the practices applied in the supply of veterinary medicines.

The proposals of the working group for less restrictive provisions on the dispense of medicines apply only to farms which have joined the animal healthcare scheme. The aims of the healthcare work include the reduction of the need for using veterinary medicines and controlled use of medicines. The supply of medicines to farms for the treatment of illnesses which may appear later on or for advance prevention is always the responsibility of the veterinarian who has concluded a healthcare contract with the farm and who supplies the medicines to the farm. The veterinarian draws up a healthcare plan for the farm and gives instructions, which the farm must follow. The veterinarian may not supply the medicines if the farm fails to comply with the healthcare contract, plan and instructions.

Proposals have been made concerning the supply of antimicrobial medicines, injectable non-steroidal anti-inflammatory agents, vaccines, anthelmintics and prostaglandins. As regards antimicrobials the proposals concern the abolition of too strictly specified indications from the statutes. In the case of non-steroidal anti-inflammatory agents it is proposed that the supply of products that are

given by injection would also be allowed. For vaccines it is proposed that they could also be supplied for the advance prevention of illnesses in bovines, and for anthelmintics that the provisions could allow the supply of products used externally or administered orally for the eradication of parasites. The proposal concerning prostaglandins is that they could be supplied for sows for the induction of farrowing. Apart from the participation in an animal healthcare scheme, the terms and pre-conditions for the supply of medicines include regular visits by a veterinarian on the farm, documentation of the medication and the inspection of this documentation during the healthcare visit, laboratory analyses, and sufficient knowledge and skills of the person who gives the medicine to administer and keep the medicine and to recognise the need for medication. For antimicrobials it is also proposed that the range and quantity of medicines to be dispensed be restricted. The supply of antimicrobials also requires regular microbial isolations and susceptibility testing.

MMM:n vuonna 2006 julkaisemat työryhmämuistiot

- 2006:1 Peltobiomassa, liikenteen biopolttonesteet ja biokaasu-jaosto.
II väliraportti
ISBN 952-453-253-0
- 2006:2 Behörigheten mellan riket och landskapet Åland gällande jordbrukets olika stödformer
ISBN 952-453-254-9
- 2006:3 Valtion varoin tuettavan salaojituksen ehdot
Väliraportti
ISBN 952-453-255-7
- 2006:4 Porotalousyrittäjien tilanteen edistäminen
ISBN 952-453-256-5
- 2006:5 Tilaaja-tuottajamalli metsäkeskuksissa
ISBN 952-453-260-3
- 2006:6 Maaseutuviraston tehtävät
ISBN 952-453-261-1
- 2006:7 Taloushallintotyöryhmän loppuraportti
ISBN 952-453-262-X
- 2006:8 Selvitys energiapuun mittauksen järjestämisestä ja kehittämisestä.
ISBN 952-453-264-6
- 2006:9 Metsäkeskusten merkittävää julkista valtaa sisältävät tehtävät
ISBN 952-453-265-4
- 2006:10 Perunatärkkelyksen tuotannon strategia 2006-2013
ISBN 952-453-266-2
- 2006:11 Metsätalouden alueellisten tavoiteohjelmien tukityöryhmä
ISBN 952-453-267-0
- 2006:12 Rehulakityöryhmän muistio
ISBN 952-453-268-9
- 2006:13 Vilja-alan yhteistyöryhmän toiminnan arviointi
ISBN 952-453-269-7
- 2006:14 Valtakunnallisen korkeusmallin uudistamistarpeet ja -vaihtoehdot
ISBN 952-453-271-9

- 2006:15 Valtionvaroin tuettavan salaojituksen ehdot
- Peltoviljelyn ravinnepäästöjen vähentäminen
ISBN 952-453-275-1
- 2006:16 Tulvavahinkotyöryhmä
ISBN 952-453-276-X
- 2006:16a Arbetsgruppen för översvämningsskador
ISBN 952-453-293-X
- 2006:17 Eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien koordinaatio- ja yhteistyö
Suomessa
ISBN 952-453-279-4
- 2006:18 Maaseudun mikroyritysten kattavammat palvelut
Maaseudun mikroyritysten yrityspalveluiden seurantaryhmän väliraportti
ISBN 952-453-280-8
- 2006:19 Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eläinten kuljetuksesta ja laiksi
eläinsuojelulain muuttamisesta
ISBN 952-453-282-4
- 2006:20 Tuotantoeläinten hyvinvointistrategia
ISBN 952-453-290-5
- 2006:21 Tilivirastotyöryhmä
ISBN 952-453-294-8
- 2006:22 Maatalous-, maaseutu- ja elintarviketurvallisuustilastojen selvitystyöryhmän
loppuraportti
ISBN 952-453-296-4
- 2006:23 Raatotyöryhmä
ISBN 952-453-305-7

ISBN 952-453-307-3
ISSN 0781-6723